

1932

1932

Բ Կ Թ Զ Ե

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ
ԿՈՄՍՏԻՆՈՎՍԿԻ
Ն 16

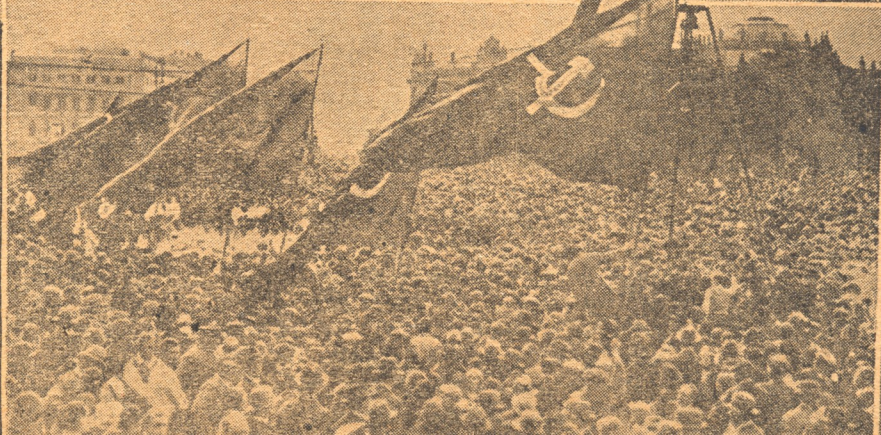
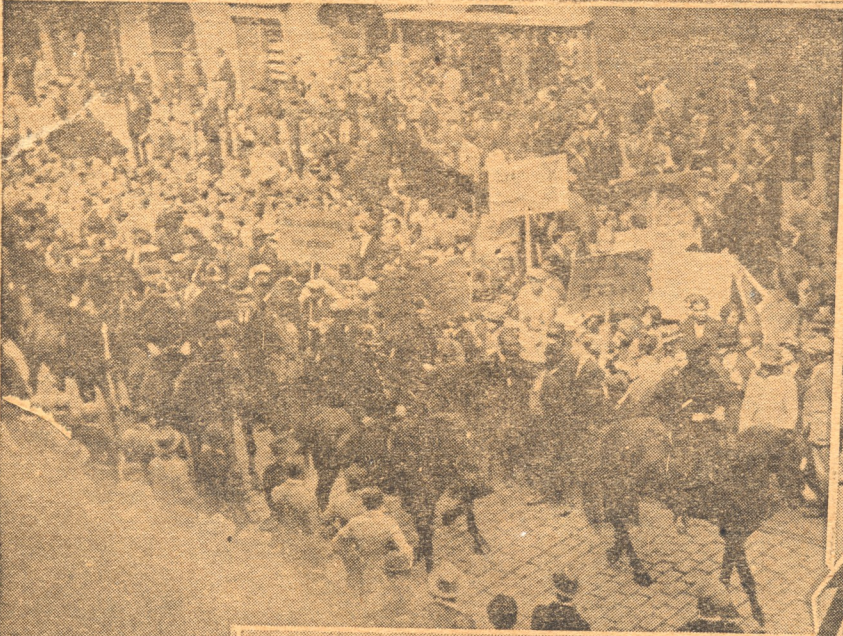
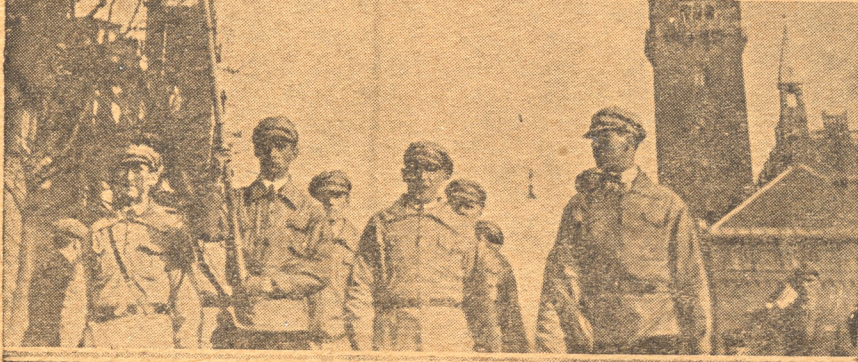

პირველი მაისი საზღვარგარეთ

საერთაშორისო კომუნისტ-
რიანის დღესასწაულისთვის
მაისის დღეს უცხოეთში მომხ
ეუ გრანდიოზული დემონს-
ტრაციები.

მიუხედავად უაზრებებისა და
მათი დამაჯობის ცდისა—დე-
მონსტრაციები გადაეცინათ
უბრალო მიტინგებათ,—კომუ-
ნისტურ პარტიის ხელმძღვანე-
ლობით ყველგან დემონსტრა-
ცია გამოსატანდა კომუნისტს
ბურჟუაზიულ მთავრობებისა
და უაზრებების ქალაქობის
წინააღმდეგ.

სურათზე: ზევით—გერლინი,
საპირველმაისო დემონსტრა-
ცია რომელიც ბაცილებით
მრავალრიცხოვანი იყო, ვიდრე
გასულ წელს; ქვევით; ლიუსბარ-
ტენში სიტყვებს ამგობენ ტრი-
ბუნიდან; მესამე რიგი: დემონ-
სტრაცია კრალაში, რომელიც
ჩატარდა დიდის წარმატებით;
მარჯვნივ—დემონსტრაცია ვე-
ნაში, ქვევით—დემონსტრანტე-
ბი გერლინის ქუჩებში.

ბანდიზები „ღაშოკრაზიის“

საქართველო
1931 წლის 21 დეკემბერი

საბჭოთა ქვეყნის უდიდესი წარმატებები სოციალისტური მშენებლობის ფრონტზე კბილთა ღრუბრებს და გააფრთხილებს იწყებს ყველა ჩვენს მტრებში, რომლებიც ყოველ დღითურად რწმუნდებიან, თუ როგორ უნდა დავა აღმოჩინა მათი იმედები საბჭოთა ხელისუფლების დასაზარებლად. იმპერიალისტური მტაცებლები, რომლებსაც აღწობს გამოუვალე ეკონომიური კრიზისი, ერთმანეთის წინააღმდეგ ომის მზადებასთან ერთად ემსახურებიან საბჭოთა კავშირზე თავდასხმისათვის, რომ იარაღით გახსნას ის უდიდესი ბაზარი, რომელიც ბოლშევიკების წყალობით საშუალოდ დაჰკარგეს მათ 15 წლის წინ. კიდევ მეტ მოუთმენლობას იჩენს თეთრგვარდიელთა ხროვა, მისული სულელები და ფიზიკური გაბრწყინება და გადაგვარების უკანასკნელ საზღვართან. ცნობებში, რომ ოდესღაც მათ კუთვნილ ფაბრიკა ქაზინებს და მამულებს განაგებენ მუშები და კოლმეურნეები, რომლებიც აშენებენ ახალ გვიანტებს, სქედანვე ახალ ცხოვრებას გვიანტებს უკარგავს მათ, იწყებს უძლურ გააფრთხილებს.

მათ იციან, რომ იმპერიალისტები მზად არიან ხელსაყრელ პირობებში თავს დაესხან საბჭოთა კავშირს. ამიტომ არის, რომ თეთრგვარდიელთა პოლიტიკაში, ფინეთში; რუს მინეთში, სამხრეთ-სლავიაში; ჩეხოსლოვაკიაში იაპონიაში და მის კოლონია მანჯურიაში, ყველა იმ ქვეყნებში, რომლებშიც პირველ რიგში არიან ჩამხდული ანტი-საბჭოთა ომის მზადებაში, თეთრგვარდიელებს ასეთი მზარუნველობით მფარველობენ, მათზე ხარჯავენ მილიონებს იმ დროს, როცა ფრანგი, პოლონელი, ჩეხი, იაპონელი და სხვ. უმუშევრები სიმშვილთ იხოცებიან. თეთრგვარდიელთა ხროვა ეს არის მსოფლიო იმპერიალიზმის სათადარიგო არ მია ბრძოლაში, რომელსაც იგი ამზადებს სოციალიზმის მშენებელი ქვეყნის წინააღმდეგ.

მაგრამ იმპერიალისტებს ჯერ ვერ მოუწონებიათ მთელი რიგი საკითხები ურთიერთ შორის, ვერ გამოუწახავთ საერთო ენა ანტი-საბჭოთა ომის დასაწყებათ, თეთრგვარდიელებს კი მოთმინება არ ჰყოფნით, ისინი პროვოკაციებით და ტერორისტული აქტების საშუალებით აპირობენ ანტი-საბჭოთა ომის გამოწვევას და ეს უმძლურესი ხალხი თავისი ტერორის მიმართავს იწყებს იმას წინააღმდეგ, ვინც შეიძლება ისინი ვინც ზრუნავს და ჰკვებავს მათ.

ფრანგული უფრანალი „ლიუ“-ს მოჰყავს ამონაწერები თეთრგვარდიელთა ნაწერებიდან, რომლებიც გაუდენთილია ველური სიტუაციით. მოწოდებით ყველა „ერებისა“ და „უშუალოდ უცხოელების“ ფიზიკური განადგურებისაკენ.

პარიზში გამოვიდა ანონიმური ავტორის ლექსთა კრებული, რომელშიც „პოეტი“ სწერს, რომ „სურს იყოს თემურლენგი“ რათა ცეცხლითა და მახვილით გადაიაროს ევროპაზე“. მაშინ, ჩვენს მტერი ინგლისელები საკუთარ სისხლში იბანავენდნენ“-ო. არც გერმანელები ინდობს ავტორი და სურს იყოს გოლიათი, რათა პირისაგან მიწისა აღეგავო გენერლები, რომლებმაც წითელი მზამით მოსწამლეს რუსეთი“.

მაგრამ ყველაზე უკმაყოფილოა ავტორი საფრანგეთის, რომელმაც დაივიწყა, თუ როგორ მფარველობდა რუსეთი საფრანგეთის დიდი რევოლუციისაგან გამოქცეულ თურქულ ოკუპაციას. ავტორი ამოკრება ბრძანებებს, რომლებიც ავტორის მიერ გამოქვეყნდა.

რონიდა მათ ყელს“ ყველაზე საგულისხმა ოს, რომ თეთრგვარდიელთა ამგვარი პატაროტული მოწოდებები გამოდის სასებათი ლეგალურად, საფრანგეთის მთავრობის თვალწინ.

თეთრგვარდიელები შექარბიდან გადადიან მოქმედებაზე. თეთრგვარდიელს გორგულოვმა მოჰკლა საფრანგეთის პრეზიდენტი დუმერი. მოჰკლა მეტად უცნაურ პირობებში, პრეზიდენტის მცველები და ყველა ისინი, ვინც მოწოდებული იყო თავალყური ედვენება მისი დაცვისათვის, გამოჩნდნენ მხოლოდ მას შემდეგ, რაც მკვლელმა თავისუფლად შეასრულა თავისი საქმე.

მეორე დღეს უნდა მომხდარიყო საპარლამენტო არჩევნები. ანრი ტარდიე, მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარე, ცნობილი მანტაუსიტი და მექრთამე, ცნობილი თქვისი აფერისტობით ზღვრადან ჩქინის გზის გაყვანის და შემდეგ კონგოს საქცილო საზოგადოების საქმეში. კაცი, რომელიც ცნობილია, როგორც „გუტაბერჩის სინდისის“ ადამიანი, რომელსაც ერთ დროს აბრალდებდნენ საფრანგეთის მტრებთან — გერმანიის იმპერიალისტებთან თანამშრომლობას, შეეცადა გაეკეთებია მორიგი აფიშა, ტარდიეს მიერ შეთთხნილი ოფიციალური ცნობებით გორგულოვი გამოცხადებული იქნა „ნეობოლშევიკათ“. ეს სიტყვა, შეთხზული ამ ძველ აფერისტის მიერ, შეეცა ანტი-საბჭოთა პროვოკაციების ისტორიაში, როგორც ერთ-ერთი იარაღი, რომლითაც მსოფლიო იმპერიალიზმში ებრძოდა სოციალისტურ რევოლუციას. ტარდიესთვის არავითარი მნიშვნელობა არ აქვს ამ სიტყვის უაზრობას. მისთვის საქმეა, რომ იმ ჯოში, რომელსაც „საზოგადოებრივი აზრი“ ეწოდება, და რომელსაც ყოველგვარად ამუშავებს ბულგარული პრესა, სიტყვა „ნეო ბოლშევიკი“ წარმოიშობს წარმოდგენას „მოსკოვის ხელზე“. „ჩეკას აგენტებზე“, „კომინტერნის ხრიკებზე“, ეს საქმეა ბ-ნ ტარდიესა და კომპანიისათვის.

მეორე მსჯელობა ანტი-საბჭოთა სისხლით ჩაფლავდა.

უფრო მეტი, გორგულოვი აღმოჩნდა გაუსწორებელი თეთრგვარდიელი და თუ მის სოციალისტობას რაიმე ეცხო, ეს მხოლოდ ჩეხოსლოვაკიის სოციალ-ფაშისტებისაგან, რომელთა რიგებსაც ის ერთ დროს ამშვენებდა.

როცა ეს გამოიჩვენა, თეთრგვარდიელთა ორგანიზაციები „მეცხადნენ გამოჯვრულიყვნენ გორგულოვისაგან, დაემტკიცებიათ, რომ გორგულოვს არც ერთ ემიგრანტულ ორგანიზაციასთან კავშირი არ ჰქონებია. თეთრგვარდიელთა „გოზროუდენიმ“, რომელიც 7 მაისს სწერდა, რომ „ბოროტმოქმედი არ იყო რუს ემიგრანტთა არც ერთი ორგანიზაციის წევრი“, რომ „მას არავითარი საერთო არ ჰქონებია საზღვარგარეთურ რუსეთის პოლიტიკურ საქმიანობასთან“, თავისი ფიცის დასადასტურებლად მეორე დღეს მოათავსა რუს თეთრგვარდიელთა 80-ზე მეტი ორგანიზაციის წარმომადგენელთა საერთო კრების წერილი დუმერის ქვრივისადმი, რომელშიც აღწერილია მისი მტრობა რუსეთის წინააღმდეგ.

როი საერთო და არავითარი კავშირი ჰქონებია რუსეთის ემიგრანტთა საზოგადოებას. მაგრამ „გოზროუდენიმ“ „დაივიწყა“, უფრო სწორად, რომ ესთქვათ, ფიქრობდა, რომ ხსენებს დაავიწყდა მისი ნაცნობოზა პავლე გორგულოვთან.

1931 წ. 21 დეკემბრის ნომერში „გოზროუდენიმ“ მოთავსებული ჰქონდა გორგულოვის განცხადება „მშენებელი პარტიის“ დაარსების შესახებ. ამრიგად, გორგულოვს არა თუ კავშირი ჰქონდა თეთრგვარდიელთა ემიგრაციასთან, არამედ თვით ხელმძღვანელობდა ემიგრაციის ერთ-ერთ ორგანიზაციას. ამის შემდეგ „გოზროუდენიმ“ კიდევ ჰხედანს მტაცებლად იმისას, თითქო გორგულოვი მისთვის უცნობია!

მაგრამ თეთრგვარდიელთა ხროვა, არათუ ეწობდა გორგულოვს, არამედ ის მამართლებდა მის რევოლუციით გაწვდილ ხელსაც.

ფონ-ტვარდოვსკიზე შტერნის თავდასხმის შემდეგ, მთელი თეთრგვარდიელთა პრესა ერთის ერთი ალაპარაკდა, თითქოს ჰპოვა ლეგრო საშუალება ბოლშევიკებთან ომის დაყოვნებისათვის ბოლოს მოსაღებდა:

„ნუ ესვრით ბოლშევიკურ ბედურებს, ბოლშევიკებს თავს დაესხით ზურგიდან. რეჟიმის ყოველმხრივი ხელსაყრელია შეესცვალოთ სანიშნო და ვსოფლიოთ უცხოელებს. ცნობილი უცხოელის მოკვლას შეუძლია მიაყენოს ბოლშევიკებს დიდი და სერიოზული უსამოყენება და პოლიტიკური გართულება კი გამოიწვიოს. ეს მკვლელობა ჩააფიქრებს ევროპასაც რომელიც არ არის შეჩვეული რუსეთის საქმეზე ფიქრს.“

„გოზროუდენიმ“ სწერდა: „შტერნის გასროლა გაგონილია და იგი გამოიჩენილი იქნება. შტერნის გასროლა ბოლო კი არ არის, არამედ დასაწყისი.“

„გოზროუდენიმ“-ს გამოცხადება კერძოა:

„...შტერნის გასროლა ალბათ ხმანდლა და დამაფიქრებლად გაისმა ზურგიდან შენგნულ მრავალ უცხოელთა გულში. დე იმათ, ვისაც ეს შეეხება, კარგათ გაიგონონ ის (გასროლა), სანამ გვიან არ არის.“

სახლარგარეთ გადაბარგებულ რუს მენშევიკების ორგანო „სოციალისტიჩესკი ვესტნიკი“ არცერთად ხელს უწყობდა ამ გეგა მოწოდებებს იმით, რომ არაფერს ერიდებოდა შტერნის ტერორისტული აქტის გასამართლებლად.

„უფრო სასწუმნოა, მეორე ვერსია, რომ შტერნი ხელმძღვანელობდა პოლიტიკური მოსაზრებით, მას შეეძლო სიტუაციით გამსჭვალულიყო იმ ქვეყნის წარმომადგენლებს მიმართ, რომლის მთავრობას ყველაზე მეტი მეგობრული ურთიერთობა აქვს მოსკოვის დიქტატურასთან.“

ამრიგად, წრე ჩაიკურა. დაწყებული პირწავრდნილი თეთრგვარდიელებით და მათგანგებული „სოციალისტურ“ ნიღბ ქვეშ დამალულ შეგარხმელებით,—ყველა-

გორგულოვის აქტი

რის დამიზნებას „გამოჩენილ უცხოელე-ბისათვის“, რომ ამ გზით საქმე გაურთულ-ლონ „წყველ“ ბოლშევიკებს.

გორგულოვმაც გაიგონა ეს მოწოდება, და აი ეს ხალხი, რომლებმაც იდეუ-რათ აღზარდეს გორგულოვი, დღეს იმი-ჯნებიან მისგან. გორგულოვს სრული საბუთი აქვს მხდლები და არამხდლები უწოდოს მათ.

ამრიგად, ყველა ფაქტები ჰყვირიან იმის წინააღმდეგ, რომ გორგულოვი უც-ნობია თეთრგვარდიელთა ბანაკისათვის. ამ ფაქტების ზეგავლენით იწყება თეთრ-გვარდიელთა ხროვის და მათი იმპერიალი-სტური და სოციალ-ფაშისტური მფარვე-ლებს უწესრიგო დახვევა უკან. ეხლა მთე-ლი ამოცანა მდგომარეობს იმაში, რომ საზოგადოებრივი ყურადღება ააქცინონ მკვლელობის კოლექტიურ ორგანიზაციას, ამ ძაფს, რომლებიც გორგულოვს აკაე-შირებდა საფრანგეთის / „ოხრანკასთან“, ჩეხო-სლოვაკიის საგარეო საქმეთა სამინის-ტროსთან და სოციალ-ფაშისტებთან, რუს თეთრგვარდიელთა ბანაკთან და პრესას-თან. საქაროა თეთრი ემიგრაციით გამო-წვეული აღშფოთების დაშოშმინება, ანტი-საბჭოთა ომისათვის საქარო ამ რეზერვების შესანარჩუნებლად.

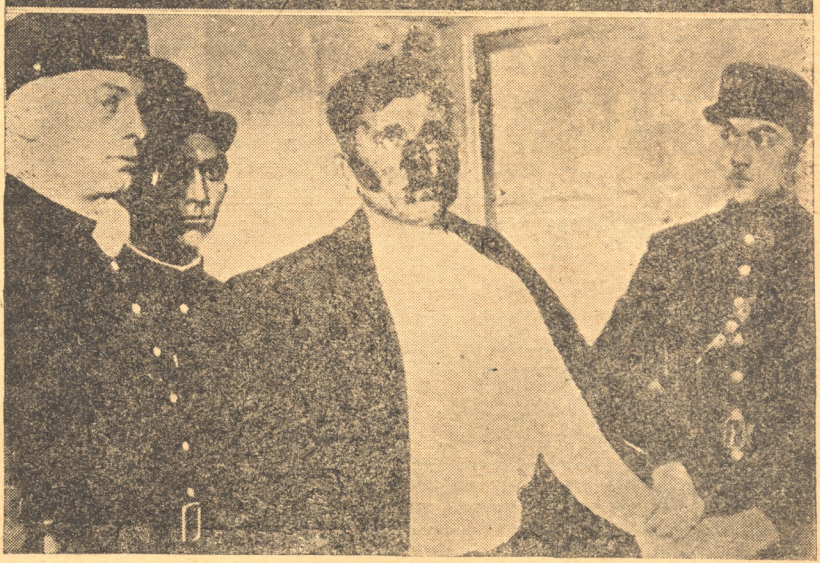
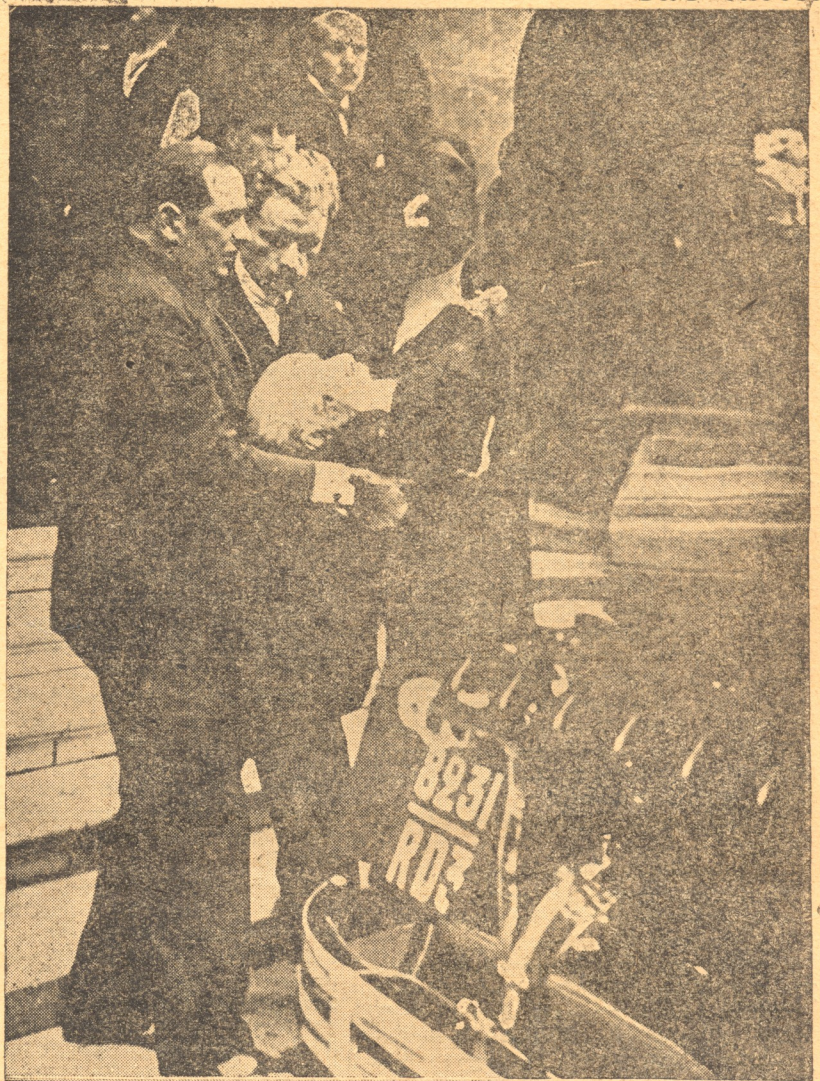
ამიტომ გორგულოვის გასროლას აცხა-დებენ „ინდივიდუალურ აქტად“, თვით გორგულოვს კი, „შეშლილად“, „ფსიქიურათ დაავადებულ ადამიანად“. ამავე დროს პარიზის „ოხრანკა“ განაგრძობს გორგუ-ლოვის „ბოლშევიკობის“ საბუთების ძებ-ნას. პარიზის „ოხრანკის“ აგენტები დაძრ-წიან ქალაქიდან ქალაქში, თხზავენ ახალ-ახალ „საბუთებს“. მაგრამ ამით, ყველა ეს „საბუთები“ საპნის ბუშტივით. სკდე-ბა, ევროპის კომუნისტური პრესა, ბურ-ჟუახიული გაზეთებიც კი, რომელთაც კიდევ შერჩენიათ კეთილსინდისიერების ნატამალი, ამ შეთითხნილ „დოკუმენტებს“ ყოველგარ ნიდაფს აცლიან მთელ რიგ ისეთი ახალი ფაქტების გამოყვანებით, რომლებიც ამტკიცებენ გორგულოვის მკი-დრო კავშირს სწორედ იმათთან, ვინც სცდილობს დაამტკიცოს მისი „კავშირი კომუნისტებთან“.

პროვოკაციიდან არაფერი გამოდის. გორგულოვის აქტმა ფარდა ახადა საზარელ კლოაკას, სადაც მზადდება ანტი-საბჭოთა ომი და სადაც ხელი-ხელ ჩაკიდებულნი მუშაობენ მამალი იმპერალისტები და მათი ხელქვეითები მეორე ანტიერნაციონა-ლიდან და თეთრგვარდიელები.

მსოფლიო მუშათა კლასს გორგულოვის აქტმა ერთხელ კიდევ დაანახვა, თუ რა საფრთხეს უმზადებენ სოციალისტურ მშე-ნებლობას საბჭოთა კავშირში. ამ ამბების შედეგად მსოფლიო მუშათა კლასი კიდევ უფრო მკიდროდ ირანმება საბჭოთა კავ-შირის გარშემო და კომუნისტური გაზეთე-ბის საშუალებით ამუღვენებს იმპერიალის-ტების და თეთრგვარდიელთა მახინციებს.

თავის მხრივ საბჭოთა კავშირის მუშა-თა კლასი სოციალისტური მშენებლობის გაშლასთან ერთად ფხიზლად ადევნებს თვალყურს თავის მტრების ყველა ნაბიჯს და მზად არის მოაწყვეთოს ის ხელი, რომელიც გაბედავს და შეეცდება შეაფერ-ხოს ჩვენი ძღვეამოსილი წინსვლა სოცია-ლიზმის სამეფოში.

მ. ბარდი.

საფრანგეთის პრეზიდენტის დუმირის მკვლელობა

სურათზე—ზევით: დაჭრილი დუმიერი შეყავთ ავტომობილში საავადმყოფოში გასაგზავნად. ქვეით დუმიერის მკვლელობითრგვარდიელი იმიგრანტი გორგულოვი პოლიციელებისაგან ნაცემი.

მეცხვარეობის გაყოფენაზე

ილიუმინაციის სამგორჯი

ტფილისის ცა ჩამოქცევას ლამობს და ჩვენი ეტლი ძლივს მიაპობს ნიღვარს, რომელმაც მოუხვედარი ქუჩებში აღრიალებულ ღვინვებით შეჭრა.

ხვალ პირველი მისია. ქალაქი შუალამის ძილში ნადარდვად დაძირულა, რომ პირველი მისიის სასამ დილაზე ამომავალ მზეს სისარულით შენათოს თვალებს.

კახეთის მატარებელი კახური სიზანტით ძლავს დაიძრა სადღურადან. რონოდის ნაწიგნი დაიჭრებოძო ქრთხელ კიდევ შემოიხათეს კუჩხებიდა-ქუჩებზე საპირველმითი კოდ გარკულმა ზაპვის ფერად-ფერადმა ციარტყელებმა და ორხევის ხეობაში შეგხრაღვინა.

ხვალ ტფილისის პროლეტარები მწყობრი რიგებით შეტყარვენ მოხეიმე ქუჩებს, მე კი სოფლისაკენ მავემურები. ჩემს სურვილში ქალაქისა და სოფლის გული შეეძქოდნენ ერთი-მეორეს და გამარჯვება უკანგნელს დარჩა. ზღოთი წელი ზედ-ზედ ქალაქის ნახარული მძალავდა. ეხლა მინდა სოფელიც ცნაწო, სოფელი ოდესღაც მიიარაიან დამეების და მეურმის ნადვლიანი სიმღერის, რომელიც ეხლა ახალი კოლექტიური ცხობრებისა გაშლილ შარაცხე მიაბიჯებს უკან მოუძრუნებელი, მტკიცე ნაბიჯით.

ავდარი არ ისვენებს. სამგორის შარაიან აღმართებზე შავი ფარდა დაშვეტულა, რომელზედაც უცნაური ელექტრო მექანაკონსები ელვის საპირველმითი ილუმინაციას მპარიავენ. ერთს გაიღვინებს, უტყარ სინათლეზე შავად შეკუმშული ღრუბელი. აღრულებს დაევახება და საშინელი გრიალით ეკვეთება დედამიწას.

მაგონდება ოდესღაც დაწერილი სტრიქონები:

ჭარი-ჭარს შესწივის შექიდან, ზღავიან ღვლე და ხეებში. გადახრილ მუხაზე მესხი დაეკიდა ღრუბლის ნახევებით.

თვალზე თეცარმა სინათლემ მოგკვეცა, რონოდებს ელექტრო ურუანტელმა ხორაიათ დაპკრა და იქვე ახლოს, ჩვენს ახლოს ყურთისამენის წამლები გუტუნით ცეცხლიანი ელვა გაიკაკანა. სადღაც მესხი ჩამოვარდა, ელვის სინათლეზე ჭამოჩნდა გაშლილი ცხვრის ფარა და მძალას გოხზე დაეჭრნოდა მწყემსის შავი ნაბიჯანი სილუეტი. სინათლე ჭაჭრა და სცენაზე ისევ შავი ფარდა დაეშვა.

ჩვენც ხვალ მეცხვარეობის გამოფენაზე ვიქნებით, ქიხიის გულში, ქვემო მაჩხანაში. ხვალ ვიქნებით იმ მწყემსთა შორას, რომლებიც შირაქისა და თრიალეთის გაშლილი იალბლებზე მრავალ მესხარულ ღამებს სტებსენ და ერთგულად იცავენ კოლექტიურ ფარებს.

ავდარი კიდევ უფრო ავდდება და წვიმის გაბშული ხრიალი, როგორც ტატილი ნანინა, მაგარი ძილით გვიხუტავს თვალებს.

ახი მასხინაელი

— ეი ამხანაგო, — ძილში რაღაც ძახილი მესმის.

— ამხანაგო მეთქი, არ გემის? — და „თავანაინა“ კონდუქტორი მაგას, მუჯალუ გუნთი მირყვის გვერდებს. თვალს ვახელ, მაგრამ ევაი ამ სანახაობას. ისევ ავდარი, ნისლიანი, შემოდგომურა, ავდარი შრიალეს ფანჯრის მინებზე. მე და ჩემი თანამგზავრი, რომელიც პირველად მოგზაურობს კახეთისაკენ უხალისოთ ეტოვებთ კავონს.

— ესეც შენა წნორის წყალი, აქ როგორც სიანს, ჩვენ მართლა ნაცებით მოგვიხდება მოგზაურობა! — შემპარავი დაცინვით მეუბნება ის და ვატყობ ნაწყენია, რომ ჩვენი ნაქები მასპინელი — კახეთი, დღეს ასე მრისხანე და უშბლშეკრული გვხვდება.

მართლაც საშინელი ამინდია. ალაზნის ველზე ღვება ღრუბელია წყის და გომბორიდან კაცკასიონამდე შემოდგომური წვიმა გაბშული.

— რას ამბობ ამხანაგო, როგორ თუ საშინელი ამინდი. ამ წვიმის თითო წვეთი, ხორბლის თითო მარცვალა! — სიტყვაში მიყოლებს მეზობელი გლეხი, რომელიც სადგურის დერეფანში ჩემს გვერდით აბუზულა.

— თამბაქოს ჩითილისთვის ხომ — პირდაპირ მისწრება! — ბოლოს ზედ დააყოლა, ჩვენი თანამოსახლბე სოფელ საკობოს მეთამბაქოეთა კოლექტივის წევრი სპანდრაშვილი შეგნებული გლეხი სიანს, მასთან საუბარი მიმიზიდველი და საინტერესოა. თვითული სატყვა ფხიხელი გონებით აქვს მოქრილი.

— აქამდე ქირდა, სანამ გვალვა ყოველ წელერდა ხელს გვადებინებდა ქირანახულზე, ეხლა კი აღარა გვირავს რა, ალაზნის არხმა დაგვაბურა, თუშუცა ტაალი ცივიხელებმა ძალუმად მოსდო აქაურობას! — განაცობებს ენაწყულიანი გლეხი.

როგორც მასთან საუბრიდან ირკვევა, რაიონის ჯანმრთელობის ინსპექციამ ჯერ კიდევ სერაოშული ნაბიჯი ვერ გადასდგა მალარიათან საბრძოლველად, რომელიც უკანასკნელ ხანს ძლიერ აზარალებს ამ სოფლის მოსახლეობას.

წვიმამ ცოტა იკლო და ჩვენ როგორც ეყო, დავტოვეთ სადგურის დერეფანი, წნორის წყალას სადგური პირველი მხენდელი ერთ მთლიანს, რაღაც უზარმაზარ საწყობს წარმოადგენს, რომლის თვითული კუთხე ნათელს ჰხდის სიღნაღის რაიონის სამეურნო მშენებლობის მრავალმხრივ და ფართო მავშტას.

სადგურთან იქვე ახლოს „შირაქის ნავთის“ ჭაბურღილების მთლებს მთელი ვრავა ანართული, მასთან აწყვეა ნავთის სამუშაოებისათვის საჭირო სხვადასხვა მოწყობილობა. იქვე მახლობლად გაშლილია „ხაქსელხონაბის“ სას.სამ. მანქანა-არხალების უზარმაზარი საწყობი, სადაც ერთიმეორეს მწყრივად მისდებს მრავალი ასაბამის სათესი, სათიხნი, სამკალი, სათიბი, სანათებელი მანქანება და ბოლოს სამი ახალი-ახალი კომბაინი, რომელთაც ამ ზაფხულს თავის რკინის მხრებით უნდა ზიდონ შირაქის ველის მთელი ქირანახულის მომკა, გაღვწევა და დაბნელება.

ენობისმოყვარე გლეხები აბრიალებულ თვალბრთ შესცქერიან ადამიანს ამ უცნაურ გამოკვინებას, რომელიც ერთსა და იმავე დროს მის კიდევ; ლეწავს კიდევ და გამოშრალ ხორბალს პირმოკრულ ტომრებით საბარგო ავტო-მანქანებზე ისვრის. ათიოდე ასეთი მანქანა და გათავდაპ ქიხიელი მშრომელი გლეხისა და კოლმეურნის შუალის პაპანაქებაში ამდენი ხნის უზარაქო ნაშვლის ტრიალი ალაზნის ხელოსგულივით გაშლილ ველზე. ადამიანის შრომა უფრო შედეგითიანს და სასარგებლო საქებს მოეჭიდება, მიწასთან ჭიდილით დაღლალი ჯანი დაისვენებს, თავისუფლად ამოსუნთქებს.

ავდარი მაინც უნინაობს. იძულებული გზდებით ალაზნის არხის სამმართველოს შევფაროთ თავი, სადაც დაუშაბიუებო სტუმრებს სისარულით გვეგებებიან.

კოპისპირულად უმხაპუნებს. ამდენმა მოგზაურობამ მგონი ამაოდ ჩავგვიაროს. მაგრამ არა. ავტო, პერი რაღაც უცნაურმა გუგუნმა შეაზროლა. გუგუნის გლეხი ენაბუბა. სტეტივის საწინააღმდეგო მანქანებთან ნაშვლიანი კონონადა ისმის გომბორის კალაუბიდან, რომელიც ნამდვილ გაცხარებულ საარტლერაო პრიოლას ჰკავს. სიანს ქიხიელ მშრომელი გლეხობას გადაუწყვეტია, ავდრის მიუხედავად, მაინც სისარულით და ზეიბით შეხვედის თავის მოძმე მეშუათა

კლასის საერთაშორისო დღესასწაულს. ალაზნის არხის მშენებლობას საქსტეტიკტული დავიძარიტ ქვემო მანჩანისაკენ. უცხვარედი ცხენები ზალისაანად მიგვაჭროლებენ ქიხიის შუაგულ სოფლებზე. გზადაგზა გვეხვებიან საპირველმითი დღეობას ჯგუფ-ჯგუფად მიმავალი გლეხები სახლებზე, აივნებზე ღობებზე წითელი დროშები ფრიალებენ.

ეტყობა: გაავებულმა ბუნებამ გაჯიუტებულ ადამიანს წინაშე უკან დახვევა ამჯობინა. ნაცრისდერი ფარდა აქა-იქ შეიკეთა და შვის შუქმა გაუბედვად გამოანათა... უკან დაეტოვებ სოფელი ბორბანს ხევი, ფანიანი, ქვემო მაჩხანის მიუხლოვდით. ორობებზე სასულე ორკესტრის შორეულმა გუტუნმა გადასარა.

გამოფენაზე

სოფლის თავში მწყანიან ვერდობზე შეფენილა თეთრი კარავები, რომლებზედაც ნაწვიმანი ნიავე სხვადასხვა ლოზუნგებს და წარწერებს აფრიალებს. თვითული კარავთან მწყანე ფოთლებს მთობალია, რომლებიდანაც გამოდევნაზე წარმოდგენილ სხვადასხვა ჯიშის ცხვრის ზღავილა ისმის. შუა მოედანზე ამართულია მწყანით შემოსილი ტრიბუნა, მის ირგვლივ კი ისევ კარავები და ნაირ-ნაირი ექსპონატები.

მოედანი თანდათან იცხება მახლობელ სოფლებიდან მოსულ კოლმეურნეებით და მშრომელი გლეხებით. გამოდენის მომწყობი კომისია გამოკვინას ხსნის და რაიონის ხელმძღვანელ ამხანაგებთან ერთად, ვიწყებთ თვითული კარავის დაწერილებით დათვალვიერებას.

პირველი კარავი, უდაბნოს საბჭოთა მეურნეობისაა, მას წარმოდგენილი აქვს მრავალნაირი ექსპონატები, განსაკუთრებით მატყლი, როგორც თუშური ცხვრის, ისე მერინოს და მასთან შეგვარებულს, ნარევი ჯიშის. უდაბნოს საბჭოთა მეურნეობას, როგორც სიანს თვალსაჩინო მიღწევები აქვს ცხვრის უცხო ჯიშების შერჩევას და შეგვარებაში ადგილობრივ თუშურ ცხვართან. აი ნამუშევ: კარავთან, პატარა მოლიბილიდან გადმოიყურება მერინოს ჯიშის ყოჩი. იქვე მერინოს ნარევი თუშურ ჯიშთან და მათთან ერთად, წმინდა თუშური ჯიშის ცხვარი.

მერინოს ჯიშის ცხვარი მრავალი უპირატესობა აქვს თუშურ ცხვართან შედარებით, განსაკუთრებით მისი მატყლი უფრო მეტი. გაცილებით წმინდა და მძალად ხარის ხოვანია, მაგრამ ეს ჯიში ნაკლებ ეგუება ჩვენი ქვეყნის ჰავას და მომთაბარულ პირობებს. ამ ჯიშის შერევა თუშურ ცხვართან მნიშვნელოვან შედეგს იძლევა, ცხვრის ნაპარსის წონასი და ხარისიცი მატყლობს. უდაბნოს მეურნეობაში ცხვრის ჯიშების შერევა, როგორც სიანს, ჯერ-ჯერობით უფრო საცდელი ხასიათი აქვს და მის მთავარ ზაზას ისევ თუშური თეთრი ცხვარი წარმოადგენს. უდაბნოს მეურნეობას ამჟამად 45 ათასი სანაშენო ცხვარი ჰყავს, რომელშიც წელი უკვე 19 ათასამდე ბატანი მისია.

უდაბნოს საბჭ. მეურნ. კარავთან გამოფენილი აქვს ძველბურის და ახალი, გაუმჯობესებული ფარეხების მსკეტები. ფარეხების ტალახ-შელისილი ჩაღის სახურავი, რომელიც რამდენიმე ათეულს წელს სძლებს და ცეცხლის გაჩენასაგანაც შედარებით უზრუნველყოფილია. მეურნეობის სპეციალისტი მიცხვარე გარემორტყმულ კოლმეურნეობა და დიანტრესტებულ გლეხობას დაწერილებით უხსნის თვითული გაუწყავისტების დიდ სამეურნო მნიშვნელობასა და სარგებლიანობას.

უდაბნოს საბჭოთა მეურნეობის მისდევს — შირაქის საბჭოთა მეურნეობის კარავი, რომელსაც წარმოდგენილი აქვს თავის 50.000-იანი ფარის ექსპონატები: თუშური

ცხვრები, ბატკნები, მატყლის და ყმები. ში-
კაქის მეურნეობას კი მიხედვს ალაზნის
ბაზის საბჭო. მეურნეობა თავის 4.000-ანი
ფარის ნიმუშებით.

აი სიღნაღის რაიონისკომის ცხვრის კა-
რავაც. მზით სახე შეღებილი, ბინის ხალი-
სანი სარქალი არბოშევილი გლეხი ამხ.
შპრო ზუბადაშვილი საჯარო ლექციას
უყრიახვს გარემორტყმულ გლეხობას.
ღიხს ლექციას, ნამდვილ ლექციას მეცხვა-
რების შესახებ: — აი ამ ცხვრის ჯიშს
ქესა ჰქვია, ერთი შეხედვით უსათუოდ მო
გეწონებათ. თვალად კარგი, ტანად მოყვა-
ნილი, მატყლსაც თათქო არა უშვავს რა,
მაგრამ ეს ჯიში მდარე ხარისხისაა ამხანა-
გებო. იგი ყარაბაღიდან არის შემოყვანი-
ლი, მატყლი სრულებით ხმელი და უფარგი
სა აცხს, წონით კი თუმცა მეტს იწონის, მა-
გრამ მისი ხორცი უფემური და ამდვიდით
გამწრალია.

ამხ. ზუბადალაშვილი გვაჩვენებს — რა
გორ შესდგი მია ქესმას ჯიშის ცხვრის თუ-
შეკი ჯიშზე გადაყვანას. თუშური ცხვარი
ხოლად თეთრია, ქესმას კი თავზე შავი ხა-
ლები მოსდევს, ეს კი არ ვარჯა, აი ბატკა-
ნი დედით ქესმა—მამით თუშური, დედამა
ჩქად გიქრდით ჰყავს და ჩვენ ნათლად ეხე
დავთ მამის ჯიშს უჯგობნის — სრულად
თეთრ, მხაპუნა წყინით გახანილი კრიალა
ბატკანი შემოგებლავის ხან ერთსა და ხან
მეორეს.

გამოფენაზე წარმოდგენილია ქიზაყის
ოიქაქის ყველა სოფლის კოლექტიური
ფარები: სოფ. ზ. მანხანის „სტალინის სა-
ხელობის“ არტელის, ზოდისხევის „გლე-
ხის სინათლის“-ს, ზოდისხევის „სტალინის
სახელობის“ ქვემო მანხანის, ფილიპე მა-
ხარაძის სახელობის“, ნუკრანას „ლიდინის
ანდრეი“-ს, ქ. მანხანის „წითელი სხი-
ვი“-ს, მირზანის „შარაქის ველის“, ძვე-
ლი ანავის და სხვა.

გამოფენაზე განსაკუთრებული ყურად-
ღება მიიქცევს ქვ. ზოდის „პირველი მი-
სა სახელობის“ კოლექტივის წმინდა თუ-
შურ ჯიშის ცხვრებმა, რომელთა უკეთესი
მოვლილობა და მაღალი ხარისხისა-
რეის ღირსა იყო. სამპირად რქა დაჯრეხი-
ლი ყრბები, აშვიათად გრძელი, წმინდა და
თიფთიყიფით რბილი მზქინავი მატყლით
აყენენ შემოსილი ბატკნები კი ედედებს
ელაგებოდნენ წონაში. ზოდის კოლექტი-
ვის გამარჯვება — ეს იმ კოლმეურნი
მწყემსების მიღწევას, რომელნიც დღე-ღამ
თავს დევლებიან კოლექტიურ ფარებს და
იოთგულსა და მხარუნველ ხელს არ აკლე-
ბენ.

არტელმა „შირაქის ველმა“ გამოფენა-
ზე წარმოადგინა დამკრევილი ცხვრის იშვი-
ათი ნიმუში — ცხვარი ორი ბატკნის დე-
და, რომელთაგან ორივე თოხლის ოდენა
ყო და თავის დედას სქარბობდენ წონაში.
ჯილაგინი დედა ხან ერთ ბატკანს შებ-
ლოდა ხან მეორეს და ძლივს სძრავდა
რძით გატენილ, ათქვირტულ კურებს.
უიური განაგრძობდა გამოფენის დაწვი-
რებით დათვლიერებას, ჩვენ კი სახელ-

დახველი შეგინავ შიტინგზე შიფიყარით თა-
გი. ტრიბუნაზე გამოჩნდნ: რაიკომის მდი-
ვანი გრ. ნალანის და სარაიონო დაწესებუ-
ლებათა სხვა წარმომადგენლები, სასულე
ორკესტრმა ასრულოვან კაქლის ხევის გაშ-
ლილ ტრებში დაიღუფუნა და მიტინგი
გაიხსნა. გამოფენის მნიშვნელობის შესახებ
ფართო სიტყვა წარმოთქვა რაიონმასკომის
თავმჯდომარის მადვილიემ ამხ. მატინოე-
მა, რომელსაც შემდეგ მიჰყვენ სხვადასხვა
ორგანიზაციათა წარმომადგენლები. მიტინგს
მიესალმნენ კოლმეურნი მწყემსები, რომელ-
თაც დამსწრე მას ტაშით და ვაშას ძიხი-
ლი, შეიგებმა.

საზეიმო სხდომა

ცამ ისევ საავდროდ შეიკრა შუბლი. გე-
ზოფენის მოედნიდან მანხანის სახალხო
სახლისკენ გავეშურეთ. შუა სოფელში
შრომელი ხალხის ხელით და ოფლით ავე
ბული სახალხო სახლის შენობა ზეიდად
ამართულა კოპჩია ბაღის შუა გულში, რა
მელმიც ანკარა წყაროს შადრევანი სცემს.
თვალისმჭრელ სინათლეს აფრქვევენ ელექ-
ტრო-სანაქურების ბრაილა თვალები. საზე-
იმო სხდომას ხსნის გამოფენის უიურის
ხელმძღვანელი, რაიკოლმეურნეობათა კავ-
შირა თავმჯდომარე ამხ. ვარსიშაშვილი,
ამხ. ბაილოშვილი: აქვეყნებს გამოფენის მი-
წვეკათა შედეგებს.

— პირველი ჯილი, გამოფენის გარ-
დაშეღლი დროს: ქვემო ბოდის „პირვე-
ლი მისის სახელობის“ არტელს. დარბაზს
შქუხარე ტანის ხმა ჰვარავს და 16—17
წლის მწყემსი ძლივს იმაგრებს ხელში აბ-
რეილის წარწერით ელიყარბულ ატლასს
დროშას რომლიდანაც ამხ. სტალინის ცო-
ცხალი სახე იქტირება.

— ამხანაგებო, მაღლობას გიცხადებთ ამ
დროშისთვის, ეცხადებთ მერმის კიდევ უფ-
რო უკეთესი ცხვარი წარმოგიდგინოთ,
ჩვენ ამ დროშას, მორჩა, აღარავის და-
ჯანებთ. რიხიანად, დაქანებით ამბობს
წვიმისაგან დალუშული ჩობანი, რომელ-
საც ცალი ხელი ხანჯრის სადავისთავის
მაგრად ჩაუვლია.

— ეტყობა ის ამ დროშას ადვილად
არავის დაანებებს. იქნებ არ დაანებოს მა-
შინაც კი, რომ ვინმემ აჯობოს კიდევ!
—ისმის ხმა, დარბაზში. ისევ ტაში გრია-
ლებს და საერთო სიცილია.

შემდეგ აჯილდოვებენ შირაქის საბჭოთა
მეურნეობის სიღნაღის რაიონმასკომის მეც-
ხვარეობის, უდაბნოს მეურნეობისა და ბა-
მბის საბჭოთა მეურნეობის საუკეთესო 21
მწყემსს, რომელთაც თავი ისახელეს საბ-
ჭოთა და კოლექტიური ფარების ერთგუ-
ლად მოვლა-პატრონობაში.

საზეიმო სხდომის შემდეგ მოსმენილ იქ-
ნა სიღნაღში ახლად ჩამოყალიბებული
მომღერალთა გუნდის სხვა და სხვა ხალ-
ხური სიმღერები, რომელიც დამსწრე სა-
ზოგადოებამ დიდი ყურადღებით მოისმინა.
გუნდის გამოვლასში მონაწილეობა მიიღეს
თვით გამოფენაზე მოსულმა მწყემსებმა,
რომელთა შორის აღსანიშნავია შირაქის
საბჭოთა მეურნეობის მწყემსების სტეფანე

მაროშვილის დაკვრა და შაირის დამე-
რება ჩონგატურზე. შესანიშნავი იყო აგრე-
თვე თათარი მწყემსის ნახიბ ფირ ოლოოს
გამოსვლა, რომელმაც დიდი ოსტატობით
შეასრულა რამდენიმე ბაიათი....

უკვე ბინდებოდა, როდესაც უთვალე-
ვი შობაბეჭდილებით დაბრუნდით უკან
მოვბრუნდით.

ცა ჩამქრალი იყო და სამაგიერო ვარს-
კვლებით ნუშისა და ატმის ტრებში
გაჩაღებულმა ელნათურებმა შემოგვანა-
თეს. უკვე ჩაბნელებულ ხეობას ორკესტ-
რის შორეული გუგუნე ედებოდა და ქე-
დიდან ქედზე გადადიოდა.

— ქიზიყის თურმე ტყვილადა სოფლიან
ჩვენი ქვეყნის ჩამორჩენილ კუთხედ, კოპ-
წია სახლები და ეზოები, მშვენიერი გზა-
ტყვილებით, ამდენი მოსწავლე ახალგაზ-
რობა და დაწინაურებული გლეხკაცობა.
აგერ გაიხედე!—ჩემი თანამგზავრი აღტა-
კებული გასცქერის ელექტრონით გაჩირა-
ლდებულ გომბორის ქედებს.

ქიზიყი მართლაც ჩამორჩენილი იყო
მეგობარო. სულ ათიოდ წელია მას შე-
მდეგ, რაც სინათლის შუქი პირველად შე-
იკრა ჩვენი სოფლების ორლობებში. ეს-
ლა კი ამდენი ძვრები და ცვლილებები:
ძველი ბუდიდან ამოვარდნილი ალაზანი
უკვე შუა სოფლებზე მიდუღუნებს და ქი-
ზიყის, ოდესლაც დაგველულ ველებზე
მწყემსი ბიჭები კავკასიონის ყინულიან ჩან-
ჩქერებოს თევზებს იჭერენ...

თუნდა ეს გამოფენა—რამდენს ამბობს
ჩვენი გლეხის დაწინაურებაზე. სად ძველი
დაწარული მოჯამაგირე—ჩობანი, სად კო-
ლექტიური ფარების ეს ნამდვილი ბატონ-
პატრონი დღევანდელი მწყემსები, რომლე-
ბიც ერთი მეორეს მძურაად შეგჯებრებიან
ცხვრის უკეთესად მოვლა-მოშენებაში.

ძველი ადამიანი მეგობარო, ჩვენს თვალ
წინ კვდება და მასთან კვდება ყოველნა-
ირი ნაშთი წარსულის ჩამორჩენილობისა...
ალაზნის არხებს, ალაზანსკასებს, ნავთის
შადრევანებს და კოლექტიურ შრომას კი
თან მოაქვს ახალი, გარდაქმნილი ადამიანი,
ახალი ყოფა-ცხოვრება. ჩვენ ამ მშენებ-
ლობის მოწინავე რიგებში უნდა ვიყოთ.

შემფრთხალმა ცხენებმა უცრად ეტ-
ლი მარცხნივ შეატრიალეს და ჩვენს
თვალწინ ამბართა გომბორის ზურგზე ელე-
ქტრო სანათურების შუქში განვეული სი-
ღნაღის რომანტიული ციხე-გალავანი.

ეს ზღაპრული კოშკები ოდესლაც ლე-
კის თარეშისაგან იცავდნენ ქიზიყელ
გლეხებს, ესლა კი იქ რაიონის ხელმძღვანე-
ლობის შტაბია, რომელიც მეთაურობს
ამ კუთხის გაშლილ სოციალისტურ მშენე-
ბლობას.

ჩვენ ამ ავღრიან დამეშიც ვხედავთ ად-
გილორივი მშენებლობის მაღალ სარჩო-
ებს და მკაფიოდ გვესმის სოციალისტური
მინდვრების მწყობრი მაჯისცემა. ჩვენ ამ
მშენებლებთან ვართ, ჩვენ ამ მწყემსებთან
ვართ, ჩვენ ვიზარებთ თვითებული მათი
გამარჯვების ზეიშა და სიხარულს.

მეტი ყურადღება მეურნეობას

1

ჯანგირმა წერილი ოთხად დაყეცა, ხალა-
ოს ჯიბაში ჩაიღო და ჩატყვიებული საფე-
ოქელი თითებით მოისრისა.

მე, ასე! უნდა გადაწყდეს ეს საკითხი...
გაბედოლს? ჩაიღონო ვაუგონარი?

დამიზნებელი თოფის ისე არ ემინია
ჯანგირს, როგორც მამის. მამა ძველი აფ-
ხაზია, უღრები, ამაყი; დასომოზს სარჩო-სა-
ბადებელს, მაგრამ არ დასთომოზს სახელს.

— ალათი არ გასტეხო და სახელი არ
შემიჩრცხინო, თორემ...

და ძველმა აფხაზმა ძველი თოფი ისე
შოულერა, რომ ჯანგირ მიხვდა: არ დაინ-
დობდა მამა.

— ქონება წაიღეთ, ყველაფერი ჩამომა-
რთივით, ქედი მოვიხარე. რა ექნა, ძალა
აღმაწიდა ხნავს. მაგრამ აბაძეცა*) სახელის
გატეხას გულის ფიცარს შევფრცვე.

შვილი მიხვდა, რომ რიცა და გუმუსტა
უშალა აღმა დაიწყებენ დენას, ვიდრე მამა
დასაინხმდება გაუგონარის ჩადენას.

და გადასწყვიტა შენიღობება:

— ვინ ვითხარა, მამა? საიდან მოიტანე?
— ეგ შენი საქმე არის არის. სიტყვა
ჩემი, შესრულება შენი. მირთ ბეის შვილი
ჩემი შვილია. სა-აბაძეცა!)

და ძველი აფხაზი, ქობლუხ აგრბა, მო-
ტრიალდა. შვილი იდგა თავდაპირილი, ძა-
ლიწარათეული, და, სხვასთან უღრები, ამა-
ყი, მამის მიმავალ აჩრდილს მოჩრჩილივით
უყურებდა.

ეს იყო სამი წლის წინად. სამი წლის გა-
ნმავლობაში კი ბევრი რამ გამოიცვალა.
ჯანგირ ნახევრად დაშორდა ოჯახს, კო-
ლექტივში გადაბაგრადა. დილიდან საღამომ-
დი კოლექტივში მუშაობს, დღისით, მუშა-
ობაში, თითქოს ავიწყდებოდა გულის გარა-
ში, ღამით კი, როცა კოლექტივი იძინებს,
თავის თავჩადობრთ ბედზე ფიქრობს და
ვერ მოუნახავს გამოსავალი. არავინ იცის,
რა ამწარებს კოლექტივის მეთაურს. პირი-
ქით, ყველას გონია, რომ ჯანგირის გუ-
ლიც ისეა სასვე, როგორც კოლექტივის
პლანტაცია.

როგორ დაიწყო ყოველივე ეს? არ იცის
ჯანგირმა. ეს კი ახსოვს: ასაფლავებენ
ჯანგირის დედას. დიდი და განიერი ეზო
სავსეა მიღეთის ხალხით. ჯანგირის მამა
არ მიკარებია ეზოს: სირცხვილია ცოლი
დიტიროს, დიდის ზარით და ჯარით მო-
ვიდნენ მირთ ბეი მან და მისი ვაჟი, ჯან-
გირის დედის გაზრდილი.

— სანაძეი! სანაძეი! 2) — ყვიროდა გა-
ზრდილი.

ახსოვს ჯანგირს: გაზრდილმა მოუტანა
ძიძას ოქროს ორი პატარა ღამბაჭი, ოქროს
წერილი ძეწყვის შეერთებული, ძეშეშე-
ზე დაფარა და მწარედ დაიტრია პატარა
იყო მამის ჯანგირ. თვალი მოჰკრა მირთ
ბეის ამაღაში პატარა ქალს, კაპას. პატა-
რა ქალი დიდრონი თვალებით მსხვილს
ცრემლმებსა ყრიდა და გაუშლელ ბეჭებზე
ხშირად ისწორებდა ხშირსა და გაშლილს
თმებს.

ეს იყო პირველი შეხვედრიდან დარჩენი-
ლი მოგონება.

შემდეგ შეხვედრა იყო უფრო ხშირი,
მაგრამ უფრო და უფრო. მხოლოდ ერთ-
ხელ, როცა მანდარინის კოლექტივში სოფ-
ლის ახალგაზრდობამ თავი მოიყარა, კო-
ლექტივი გაფართოვდა, გაძლიერდა, ჯან-
გირმა სამუშაოზე კაპა დაინახა. გაუკვირ-
და, მაგრამ კაპამ ხელი შორი სოფლისკენ
გამვირა და აუხსნა:

— იქ ყველაფერი ჩამოგვართვეს, მამა აქ
გადმოვიდა. მე მინდა თქვენს კოლექტივში
ვიმუშაო. მიმიღეთ.

*) გამზრდელი, მამამძეძე.—აფხაზურად.
1) სა-აბაძეი—ჩემი გაზრდილი, ჩემი
მორალე.
2) სანაძეი—ჩემი ძიძა.

და ჯანგირ უხსნიდა კაპას მანდარინის
მოვლას. ასწავლიდა, შემდეგ, სიცილით,
გამოსცდიდა.

კაპაც უპასუხებდა:
— მანდარინისათვის საჭიროა ღრმა ნია-
დაგი, ფხვიერი, წყლის გამტარი და კირი-
ანი.

ან:
— მანდარინის ხე ისხამს წელიწადში
500-2000 ნაყოფს კინკალი, მანდარინის
ერთი ჯიშთაგანი კი ისხამს 3.000-მდე
ნაყოფს.

ან:
— მანდარინის მცნობა არის ორნარი:
კალმით და კვირტით. საძირეთ ხმარობენ
ტრიპოლიას. კალმით მცნობის დროს უკე-
თესია წყალით, ირიბათ მცნობა.

— ყოჩაღ, კაპა!

და რაც უფრო ღრმად ითვისებდა კაპა
მანდარინის კულტურას, მით უფრო, უცნა-
ური გზებით, გულის ბილიკებში, ძველი ნა-
თესობის ძირზე ვილაცაი უხილავი ხელი
ამყნობდა ახალ ურთიერთობის ახალ
შტოს. თითქოს ვილაცამ წათალა ძველი ნა-
თესავობის ხე ირიბათ და ზედ დაამყნო
ახალი ტოტი, კოლექტივში აღმოცენებუ-
ლი.

ჯანგირ ჯერ გაუძლიანდა ამ ახალს,
ეუცხოვა, შეეშინდა. ბევრი ებრძოლა, ბე-
ვრი არწმუნა თავისი თავი, მაგრამ, ბო-
ლოს, უცნაური ხელით ნამყენი გაიზარდა,
გაიშალა, დარდილა ძველი და ტოტები
გაიშვირა მომავლისაკენ.

ალბათ, შენიშნეს ეს კოლექტივში. ალ-
ბათ, მიუტანეს ამბავი ქობლუხს და ქობ-

ინდოეთის უღმერთოთა დეღეგაცია საქართვე- ლოში

ამ რამოდენიმე ხნის წინათ საქართველოს
ესტუმრა ინდოეთის (მადრასის პროვინციის)
ულმერთოთა დეღეგაცია. დეღეგაცია არ-
ჩეულ იქნა წარსული წლის ზაფხულზე უღ-
მერთოთა კონფერენციაზე, რომელსაც და-
ეწიწრო მ ათასი დეღეგატი და 10.000 თა-
ნამგარძნობი ინდოეთის სხვადასხვა კუთხე-
ებიდან.

დეღეგაცია შესდგება სამი კაცისაგან:
რამპსანი—ყოფილი „რესპუბლიკა“-ს გა-
მომცემელი, „რამპსანი“-ს მოფერი-მექა-
ნიკოსი და რამპსანი (შვილი).
სურათიზამ—დეღეგაციის წევრი რამპ-
სანი (მამა).

ლუხმაც შერისხა შვილი, შვილიც დაფრ-
თხა, გული ჩაიხვია. მაგრამ სანაძე
და ჯანგირმა გადასწყვიტეს, რომ
ტრა წერილიც მთელი მოქმედების გგ-
მაა. იგი წერილი ასე თავდება: „მთელს
მსოფლიოს ექიდავებით და ერთი მიცვა-
ლებულის არჩილს ვერ შევბედე? ნეტავი
მანაც კომპაგნირელი არ იყო. კაპა“.

მე, ასე! გადაწყვეტილია. უნდა გაბე-
დოს. უნდა ჩაიღონო ვაუგონარი.

ქული დაიხურა. რეგოლვერი აზოილო,
ტყევიბი შეამოწმა. ბეჭებში გასწორდა და
მიძიე ნაბიჯით ოთახიდან გავიდა.

მაღლა აფხაზეთის მზე იცინის, მარჯვენივ
შავი ზღვა ბუტბუტებს, მარცხნივ სღუმან
ბუტბუტის მთები, და მივებზე ჩაფიქრებუ-
ლან ხეები. დაბლა კი, იქ, სადაც მთის ფე-
რდობი ხელის გულვით გაშლილა, კოლე-
ტივის მანდარინის პლანტაცია ოქროს
თვალეებით მზეს ეთამაშება.

მიდის ჯანგირ და წარბებზე ჩამოწოლილ
ქულს ქვეშ ერთი აზრი უტრიალებს:

— რა უნდა მამას? რატომ მიხზო?

ეზოში რომ შევიდა ბირეთ ბეის ბედაუ-
რის ქიხინი მოესმა. ფანჯარაში მოქნე-
ული ხმალივით ელავდა უცნაური სითეთრე.
დააკვირდა: კაპა თმებს ივარცხნიდა. მკლა-
ვები ტიტველი ჰქონდა.

შორს, ეზოს კუთხეში, მაღალ რცხილას
ქვეშ, იდგა ორი კაცი: მამა და, მეორე,
აფხაზეთის ფიჭვივით მაღალი. დაბრუნება
გვიანდა იყო. იცნო: ეს მეორე იყო მირთ
ბეი მან.

2

მართლაც, ვინ არ იცნობს აფხაზეთში ამ
ორ მოხუცს—მირთ ბეი მანს და ქობლუხ
აგრბას? აფხაზეთის გზაზე ათასი კაცი რომ
მიდიოდეს, მირთ ბეი მანს თოფის მან-
ძილზე გააჩრევთ. მაღალი, წელიში ოდნავ
მოზრდილი; ხელში მუდამ მათრახი უჭირავს,
ჩაბალახი ზურგზე გაშლილად აქვს გადა-
ფარებული. როცა დადის ქანობს. ბავშო-
ბიდანვე ცხენს ისეა შეჩვეული, რომ სია-
რული ენათრება. წინად, უმირთბილოდ,
აფხაზეთში არც ერთი სავაეკაცო საქმე არ
გაქეთდებოდა, ცხენოსნობაში ბადალი არა
ყავდა. ვაჟკაცი იყო და ყოველი ვაჟკაცი-
რი ახარებდა. სამოცდა ხუთმეტის წლის კა-
ცია და ჯიხი არავისთვის დაურტყამს;
მტკიცედ იცავს ძველს ადათს, ზნე-ჩვეულე
ბებს. ცოლი რომ მოუყვდა ისეთი ფესურ-
რა 1) მოაწყო, მთელს აფხაზეთს უკვირ-
და. საიდან მოჰქონდა, სად შოულობდა,
არავინ იცოდა. ხშირად არაფერი ჰქონდა,
უფრო ხშირად კი ყველაფერი ჰქონდა. არ
უყვარდა ხელების შეწუხება. მხოლოდ,
როცა ელოძენი დამწიფდებოდა, ყველა
ხედავდა ხეზე გასულ მირთ ბეის: წელიზე
სატევირი ჰკილია. გვერდზე რეგოლვერი,
ბეჭებზე სირმაზე ჩამოყვდილი ჩაბალახი.
ტოტზე დაუტყვიბია გიდელო და ყურძნით
ავსებს. ყურძენი ბევრი ესხა და არასოდეს
უყიდა ღვინო, მამინაც კი, როცა ღვინს
გამართავდა. მირთ ბეის მუდამ შერჩეული
და დიდებული ბედაური ყავდა. მირთ
ბეი ამტკიცებდა, რომ მისი სულის ნახე-
ვარი ცხენშია, და რომ ცხენს ესმოდა მისი
საუბარი. ორი რამ ამშვენებდა მირთ-ბეის:
განთქმული ცხენი და განთქმული სახელი.
ძველად ბრჭყვიალა ეპოლექტივანი თავა-
ლობა და ხელისუფლებანი ხშირი სტუმარნი
იყვნენ ნაჩეთბებისა. ბევრი დაუბრუნებია
კრებრიდან წერეთლები, ბეჭებიც გაუგ-
ზავნია. ჰო, არავინ კითხულობდა, რითი
ცხოვრობდა მერეთები. ძველ აფხაზეთში
ესის რა საქმე იყო, ეზოს გარეთ რას
აკეთებდა ადამიანი, ოღონდ თვითონ ეზო
ყოფილყო სახე და დოგლათიანი. აფხა-

1) ფესურა—ქელები.

შეთის მოებ მრავალი ბილიკი აქვს, და პირველი-ბივი კარად იცოდა, რომელი ბილიკი სად წაიყვანა კაცს.

ბევრი წესატრედა მირეთ-ბეის დამოყვრებას, მისი შიში და კრძალვა ბევრსა ჰქონდა. დიდი ხარჯი გასწია ქობლუს აგრება იმისათვის, რომ მირეთ ბეის დამოყვრებოდა. ქობლუს აგრებას სახელისა და გავდენის გარდა ყველაფერი ჰქონდა.

ძველად, რველილუციამდე, ხშირად გაიკონებდით აფხაზეთში:

- ვისია ეს მიწები, გაკოტრებული თავადებისაგან შესყიდული?
- ქობლუს აგრებასი.
- ვისია ეს მანდარინის ბაღები?
- ქობლუს აგრებასი.
- ვისია ეს მუშები და კამეჩები, ხეტყეს რომ ამუშავებენ?
- ქობლუს აგრებასი.
- ვინ იცის, რამდენი ათასი მანეთი აქვს ხანკში ქობლუს აგრებას?
- არაღინ.

ქობლუს აგრებას ხშირად აწუხებენ, ვინ დაიკავს? ვინ მიიღებს მას თავისი ძლიერი მფარველობის ქვეშ?

— მირეთ-ბეი მანა: ვინ იცის, რამდენი დაუჯდა ქობლუს აგრებას მირეთ ბეის დამოყვრება! მაგრამ ეს აი ყველამ იცოდა, რომ ამ დამოყვრებში მემდეგ არაღინ ზედდავდა ქობლუს აგრებას შეწუხებას. ახა, ვინ გაბედავდა შეწუხებინა ქობლუს აგრება, მირეთ ბეის შვილის მორღულ?

დღესაც ამგვანებს ქობლუს აგრებას სახლის კედელს მირეთ ბეის თოფი, დიდი ძველი და ზინთი მიართვა ქობლუსმა მირეთ ბეის იმ დღეს, როდესაც მირეთ ბეის შვილი მიიღო აღსაზრდელად. მირეთ ბემი მაშინ ქობლუსს თავისი ნაჭები თოფი აჩუქა. ეს იყო ვიწრო ლულიანი და გრძელი თოფი, მირეთ ბეი მას მახაჯორს ეძახდა. ამტყვივდა, მახაჯორი სეით ბეი მაჩანისაგან ვიყიდო, თოფის თვისება იყო თუ მირეთ ბეისა, მაგრამ ერთხელაც არ დაუტენდა ამ თოფიდან მირეთ ბეის. კონდახზე ოქროს ასოებით იყო ამოქარული „მირეთ ბეი მანა“.

უნდა ითქვას, ლირსეულს მემკვიდრეს შეხვდა თოფი. ფულმა ჯიბა დაუძმინა და ქონებამ ოჯახი აუფესო აგრებას, მაგრამ თვალ აფხაზისა შერჩა, გაფრენილს ჩიტს არ დასცდენდა.

მედიოინდენ წილები, ბევრდებოდა ქობლუს აგრებას ქონება, მცირედებოდა მირეთ ბეისა. ანუ შეუღწეულად ორივეს სამოციოდ წილი. სამოც წილზე აფხაზეთი გაწითლდა, ხოლო მირეთ ბეი მანა და ქობლუს აგრება გაწაფდნენ. მას შემდეგ კი, რაც კოლექტივები შემოვიდა ქობლუს აგრებას სულ გააძლიერეს ვაყვანა და შერყვეს მთაში, აი, იქ, სადაც მთა პირდაპირ ზღვისკენ ეშვება და გზა უოცეკარას ჩანჩქერით ვიწროა და მოგრეხილი. მირეთ ბეიმაღ დაკარგა ბევრი და მოგრეხილი, გავდენა, ლალი ცხოვრება, შერჩა ცხენი, ქალი კაბა, და წაჭყული და ფეხჭვემ მოთხრილი მორღულ ქობლუს აგრება.

— ყოჩაღო! — ბატონო მირეთ-ბეი! — ამშვიდებს სინილისის მოსაწმენდათ ქობლუსს. — შეიცვლება, დაუტკლით.

— პო, შეიძლება შეიცვალოს, რატომაც არა? — უპასუხებს მირეთ ბეი, მაგრამ თვი თოჯინა არა სჯერა თავისი მასლებისა.

ანუ ატყუებს ცრთმანების ორი ძველი აფხაზი. ორთავემ იცის, რომ ეს ნუგეში ისეთივე დამაწმენდავებელია, როგორც თამბაქოს მოწევა. ორივემ იცის, რომ ბოლოს და ბოლოს ყველაფერი წარმავალია, ხოლო გან ყველაფერი ქონებზე ჰკიდია. ხოლო ქონებას, ორთავემ იცის, როგორ მოულობერა. მაგრამ, ორი ძველი აფხაზის აზრით, ერთი რამ არის ურყვე, უცვლელი და მარადიული აფხაზეთის მთებში:

— მითხრობ

ორი ძველი აფხაზის აზრით ძიანშვილობის ნათესაური ურთიერთობა ისე ამშვენებს — ძველს აფხაზეთის, როგორც მზე ცისმარე დღეს და მთვარე კაკაჩია ღამეს.

ამიტომ იყო ქობლუს, რომ აღშფოთდა, როცა ყური მოჰკრა უცნაურს ხმას: — კაპასა და ჯანგირს ერთმანეთი უყვართ.

მაშინ იყო, შვილი რომ შერისხა და შვილმაც თითქმის მიატოვა სახლი.

— იცის თუ არა ეს მირეთ ბეიმ? — ეკითხება თავის თავს ქობლუს, შეპყურებს თვალბეში მირეთ ბეის და საშინელი ექვემბი ტენის უბურღავენ.

— ნუ თუ ჩემი შვილი შემოიტყვენს კაღარას და ოჯახს? — შეასვეჯერ დასტრიალებს ავი აზრი თავს.

თავისი მხრივ მირეთ ბეიც წუხს, მაგრამ არ ამყლავნებს ცივ შუბლს ქვეშ დამალულ აზრებს.

— იცის თუ არა ჩემმა მორღულმ, რომ მის შვილს საშინელი რამე განუზრახავს? ხომ მოჰკლავს ის მაშინ თავის შემარცხენელს? დამედება ცოდვა.

— ნუ თუ ჩემი შვილი გამიბედავს შვილასობს სახელი?

და მირეთ ბეი შეპყურებს თვალბეში ქობლუსს, უშინია საშინელი ამბისა. არასოდეს უფერძონა შიში მირეთ ბეის, მაგრამ ეს ხომ გაუგონარი რამ არის: რძის შელახვა, მორღულს შეტრაცოვდა, ძიანობის დარღვევა. ეგებს ბორბტმა ენებმა მოჰკორეს ეს? აღზად, ასეცაა. სწორედ იმიტომ, თითოინ რომ დააკვირდეს ორთავეს, მოიყვანა თვითონი ქალი თავის მორღულთან, აღზად ეს აზრი ჰქონდა ქობლუსსაც, დაუინებით რომ სთხოვა მირეთ ბეის სტუმრებოდა რამოდენიმე დღით.

ორივემ იცის საშინელი ამბავი და ორივე უშალავს ერთმანეთს, ორივე არ დაზოგავს საკუთარ შვილებს საკუთარი რწმენის შესლახვისათვის, და ორივე, თითქმის ეს ამბავი სულაც არ აწუხებთო, მილეთის საქმეზე მსჯელობენ.

დაგრეხილი ნაბიჯით მიუახლოვდა ჯანგირ ორივეს.

— დად¹⁾ აბაძე გვეახლა! — ოსტატურის სინაზულით შესახა შვილს ქობლუსმა. — აბა შენ იცი, თუ დამითრობ დღეს.

ჯანგირს თვალის მოეღრუბლა, მაგრამ მორჩილად დადდა და უფროსის სალამს უცდობდა.

— უშუბზია!²⁾ — მსიხმელ შეცალმა მირეთ ბეი.

— ბზიოუ პაიჭ³⁾! — ჟუასუსხა ჯანგირმა და დახაზა თავი.

და თუმცა მთელი შესხედრა დაკულქნა აფხაზეთის ცერემონიალით, მაგრამ გულთა სიცივემ ყველანი ოასუსხა.

3.

ბევრი ხანა მიწყდა ჩამიჩუმი სოფლად. დაიძინა აფხაზეთის მოელ სიგრძეზე შრამივით გაწოლილმა გზამაც. დაიძინა ღვინო მოკიდებულმა მირეთ-ბეიმაღც. ჩასოვლიმა ქობლუსმაც, მაგრამ შვიი ფიჭვბიმი ისე დანაწეა, რომ ტრიალებს ლოგინში, ვერ ისვენებს. კაკაჩია ღამე ფანჯარაზე იხედება, თითქმის სურს ჩასწვდეს ქობლუსის კეპალში გულს და ამოიკითხოს, თუ რა აწუხებს. არ სძინავს ჯანგირსაც, მაგრამ უფრავად წევს. იცის ათასი ძველს ოქროს ურჩენია მამამისის მასთან შესტყვევა, აი ან ნაღვინეზე, მაგრამ ვერ შედევს, მირეთ ბეის ძინავს და ვაი თუ გააღვიძოს. მერე და რას შეეცითებება? იცის ჯანგირმა პო, ახლა ჯანგირმა სხვა რამაც იცის, აი, დაიძინოს მამამ. ჯანგირ ადგება, ორივე ცხენს შეკაზმავს, კაბა და ის მოახტენ-

ბიან ბედღურებს და გააქროლებენ სახეში საკენ. ბევრი ხანს ვერ დაეძინებდა ჯანგირ მშობლივი კერას. ვერცხა მამა, ვერცხა წევს ჯანგირი და ფიჭვბიმი მთიდან დაცურებული მორგებით დაედევნენ ერთი მეთორეს.

უცნაურადაა აწყობილი ეს ქვეყანა. ოდესლაც მირეთ ბეი მან იყო გავლენიანი და სახელგანთქმული. ოდესლაც ქობლუს აგრება იყო სუსტი და უჩინარი, მირეთ ბეი მანის სახელის განიერი ტრატება ქვეშ ბევრს შეუფარებია თავი. ქობლუს აგრება იყო ხელნეგვიანი და სასესე. საჭირო იყო წვარველი, და ქობლუს აგრება ზრდის მირეთ ბეის შვილს. ორი ოჯახი დამოყვრდა. თითქმის ჩვეულებრივი რამ მოხდა, მაგრამ...

პო, ეს ძაგრამ...

აი, კაბა რომ არ ყოფილიყო, შესაძლებელი ყველაფერს ისე ჩადელო, როგორც წინად, მაგრამ...

ოხ, ეს ძაგრამ... ძველს აფხაზეთის არ გაუგონია რძის შელახვა. ამიტომ არის ძველი აფხაზი, ქობლუს აგრება, რომ ასე ბორგავს მიუტოვებელი ექვისაგან, მარტოოდენ ექვისაგან. და რა იქნება, როდესაც მართლა მოხდება? ჯანგირს გააფრთხილა. სოკლედ გადასწყვიტა:

— მომკლავს!

მაგრამ უკან დახევა არ შეიძლება. მძლავრად შეიჭრა კაბა ჯანგირის გულში. დაფარული არა უნდა რა ჯანგირს. უნდა გატყდეს ძველი ადამი, არ შეიძლება მცდელობის არჩილის ენაცვლილი ცოცხალი აღბიანის ბრელი. მთავარია რწმენა, არ სწამს ჯანგირს ძიძობა, არ სწამს, რომ დედა მისი აღზრდილის, და ისიც მრცავალბულის სამარეს, ძველად უნდა დაედგას მისი მომავალი. არ სწამს...

არ სწამს კაბასაც. ისიც მყოველ ოთახში ბორგავს, ხშირად ასწევს თავს, ფანჯარაში იხედება, და თქმულ ნიშანს ელის.

და როდესაც ქობლუსს დაეძინა, ჯანგირ ადგა, რწყილის სიფრთხილით გავიდა გარეთ. მთელი ტანი სანსტომოდ გამხმალი ვეფხვივით — დაეკუმბა, წილთა განმავლობაში დაგუბებულმა ძველი ქვეყნის სიძულვილმა ისეთი ბრაზით დაუსერა შუბლი, რომ მთვარის შუქზე გაწოლალი საკუთარი აჩრდილიც კი ზღაპარში გაგონილი მდევად მოეჩვენა. აი, ახლა რომ უთხრას ვინმემ:

— ჯანგირ, გადასროლე ეგ მთა შეზღვევაში!

უყოყმანოდ ჩაავლებს ხელტებს მთის კალთას.

რაც ეწოში ხეებია ყველახე, რომ მირეთ ბეი მახის თოფებდ გადაეჭქენ და მკერდზე მიბეჯინენ, მაინც არ დასთმობს გულით გამოტანჯულს და მტკიცედ გადაწყვეტილი, უნდა გასტუნოს ძველი ადამი უხნა დაამბოს ძველი კერპი!

ცხენების შეკაზმვაში ფრთხილად ეხმარება კაბაც. მთვარე იცინოდა, როცა კაბა და ჯანგირ ცხენებზე სწორადებოდა.

ცულს სიზმარს ხედავს ქობლუს, თითქმის აივანზე ამოვიდა მისი აღზრდილი, კარებთან გაჩერდა, ტურები გაშავებია, ტურებოდან თეთრი რძე უნახავს და მიწუხარებით იმეორებს:

— მორღულ! ჩემო მორღულ!..

იჭრიალა ქიშკარმა, ქობლუს ვეფხვივით წამოვარდა ჯანგირის ლოგინს ეცა. ცივი იყო. გარეთ გაგვირდა. დაინახა: ორი ცხენოსანი ქიშკარს გამოირდა.

— წავიდნენ...

აზრის სისწრაფით ამოძრავდა ტენი. იქ, გადმოწოლით კლდესთან, გზასაგანეში, შეიძლება შეჩერება. საცხენო მხს ხომ ერთია. ძველი, იქ კლდესთან უნდა დახედვს. სანამ ესენი მივლენ, ქობლუს მოასწერებს. გზა ხვეულით მიდის, უკან კი, მთის ფერდობიდან, მოკლე ბილით გადის. უცა თოჯინა

1) დად—შვილი!
2) გამარჯობა.
3) გაგინარჯობს.

და ჩვიდმეტი წლის ყმაწვილივით გაფრინდა ბიოლიკით.

მიჰქრის ქობლუს და ერთი აზრი უწევს ტვისს:

— არა მყავს შვილი.. არა მყავს შვილი. ახა მოსახვევიც, გზაზე გადმოწოლილი კლდე ჩაფიქრებულად დაყურებს გზას. კლდეზე სდგას დაბერებული ტოტბე შემოძარკული ფიჭვი. ქობლუს ამოედარა ფიჭვს, თოფი მოიძარგვა. ანთებული თვალებით დაყურებს გზას. თეთრი გზა ჩემად გაწოლილა ზღვისა და მთებს შორის.

ფიქრთა ჯარმა ალყა შემოარტყა ქობლუსს. მრავალი აზრი აწვალეს. იმ აზრებიდან ერთმა გაიკვილა გზა და ასე დაუღია წინ ძველს აფხაზს: ერთად ერთი საყვარელი შვილი, ერთად ერთი იმედი, ვეფხვივით ვაჟკაცი, უზადოთ ტანადი, ამხანაგებში პირველი და მეგობრებში საყვარელი, ეკარგება მას.. მართალია, მამას არ მოსწონდა შვილის გზა, მაგრამ გულის სიღრმეში უხაროდა, რომ ჯანგირ აგზბას სახელი ყველას ეყრა ენაზე. ახლა კი, ახლა ქობლუსს უკვე ადარა ყავს შვილი. მოუკვდა ის შვილი, მისი სახელი რომ შეარცხვინა საქვეყნოდ. ხვალ მთელი აფხაზეთი გაიგებს, ხვალ ყველა იტყვის:

— ქობლუს აგზბას შვილმა რძე შელხა. ვინ სირცხვილო! ვინ გატეხილო ადათო! როგორ გამოჩნდეს აფხაზეთში? რა შუბლით? და აკახკალბულ უღვაშებს ქვეშ იტანჯებიან სიტყვები.

— მოვკლავ... მოვკლავ.
და უცდის, უცდის.

ტყეში ჩიტმა ჩაიფრთხილა. ახლა შენიშნა ქობლუსმა, რომ მისი დრო და არ მიდიან ცხენოსნები. საშინელმა აზრმა დაჰკრა თავში და თითის ფრჩხილებშია ცააუროლა:

— ჯანგირმა ახალი გზა აიღო. ძველი გზით, სადაც ვინმეს დახვედრა იყო შესაძლებელი, არ წავიდა.

— ვაიმე სირცხვილო! — და ქობლუსმა ისე მაგრად გაირტყა შუბლზე, რომ ეტკინა.

— წავიდნენ. სხვა გზით წავიდნენ. რატომ იფიქრა ქობლუსმა, რომ კაპა და ჯანგირ ძველი თქუშარათი წავიდოდნენ? რატომ არ აიჩევედა ჯანგირ უფალს გზას?

ძველმა აფხაზმა იგარძო, რომ ხერხემალი ეტკინა ისე, თითქოს გადატყდა შუაზე. როგორ დაბრუნდეს უკან? რა თვალებით შეხედოს მირეთ ბეის? დილას ადგება მირეთ ბეი და ველარ ნახავს შვილს. უსიტყვოდ შეაჩერებს ლურსმანივით თვალებს ქობლუსზე, იგი თვალები შეეძითებიან ქობლუსს:

— მოვირეცხეთ სირცხვილო?

რას უპასუხებს ქობლუს? რა აქვს სათქმელი? ძველი დრო ხომ არ არის, უთხრას:

— დავედევნები. მოვირეცხავთ სირცხვილს.

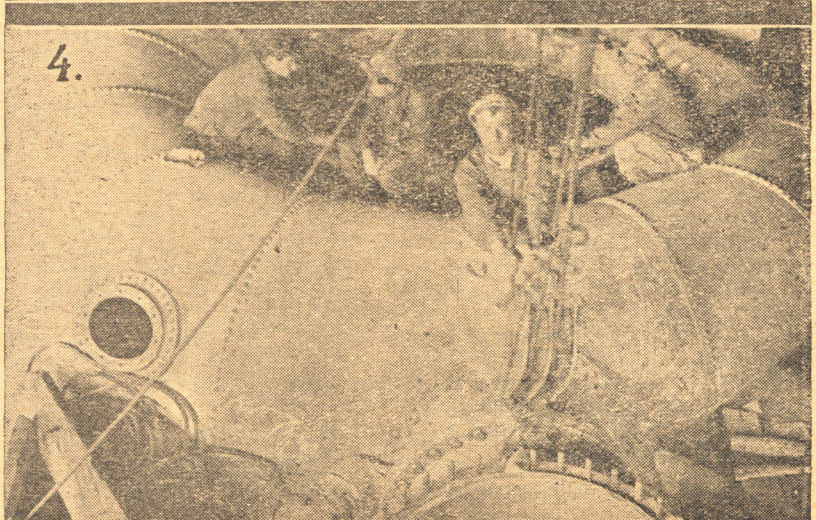
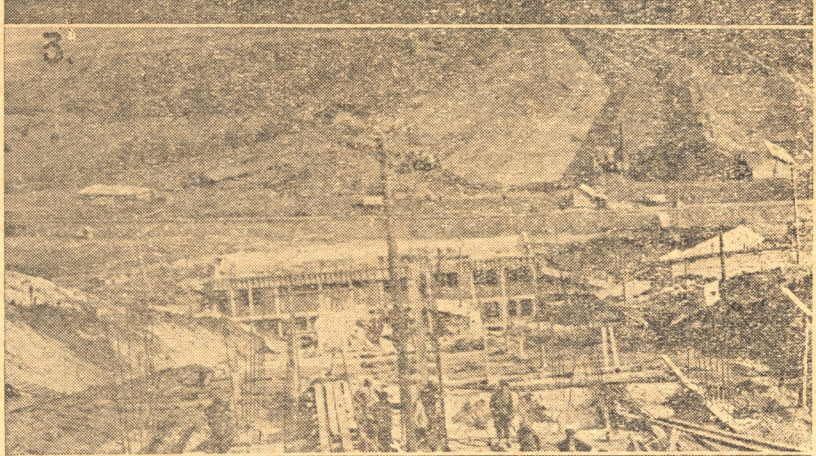
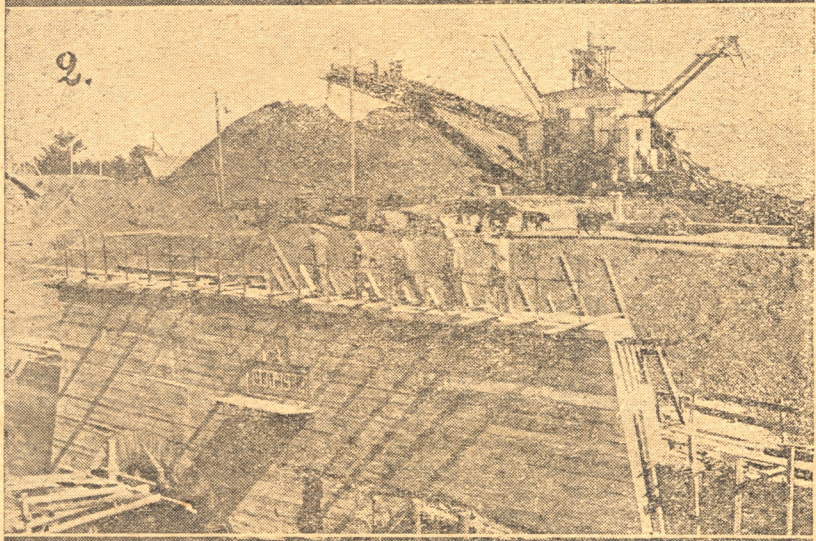
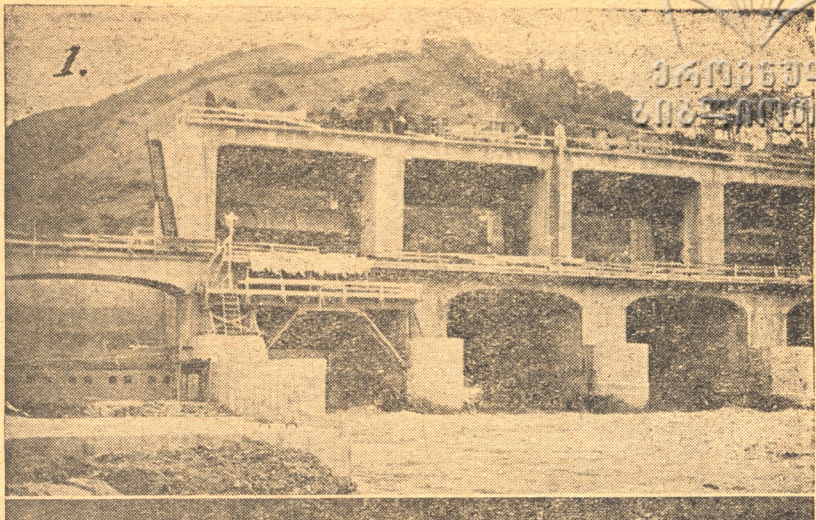
წავიდა ძველი დრო! წავიდა მირეთ ბეისა და ქობლუსის დრო! ახლა ჯანგირ აწყობს ცხოვრებას. ის რაც წინად შეიძლებოდა, ახლა არ შეიძლება, ძველი გზები ყველგან შეკრულია.

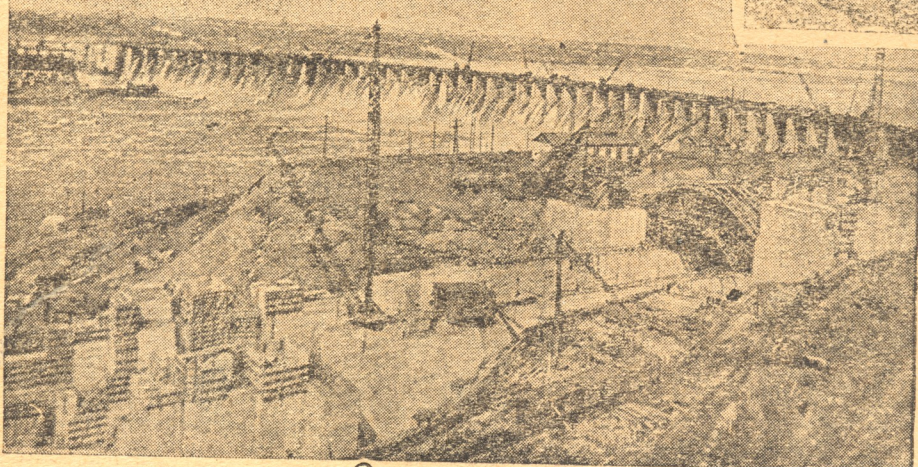
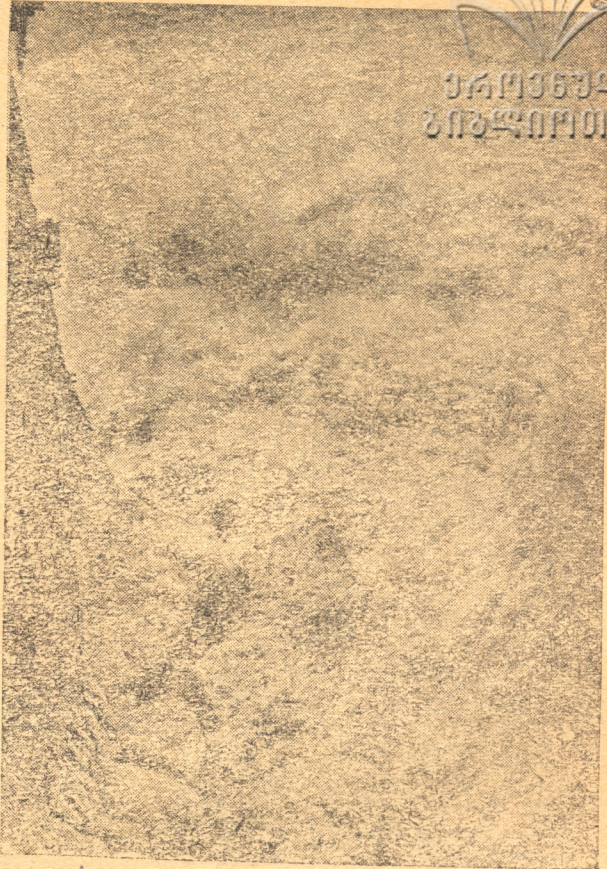
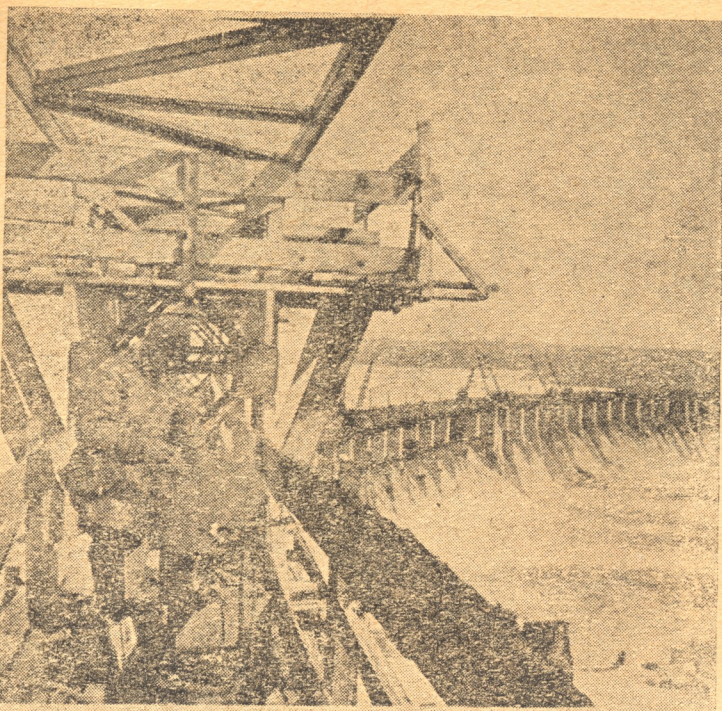
თითქოს მირეთ-ბეის ეღვნება, სივრცეს უთხრას:

— მოგიკვდა მორღუ..:

ჰო, არ შეიძლება ეჩვენოს მირეთ ბეის. სჯობიან სულ არ შეხედოს ჯანგირის კოლექტივის წევრებს; ხვალ ხომ ყველას ეცოდინება ახალი ამბავი, ხვალ ხომ ყველა დაინახავს წელ გატეხილ ქობლუსს!.. არა, სჯობიან ის ტყვია, ჯანგირისთვის რომ..

ერთხელ კიდევ გაატანა მთიდან მოსულ

სურათზე—მთავარი ჯგბირი, ქვევით—
მშენებლობის მთავარი ხედი, მარჯვნივ
„დატყვევებული“ დნპრი.

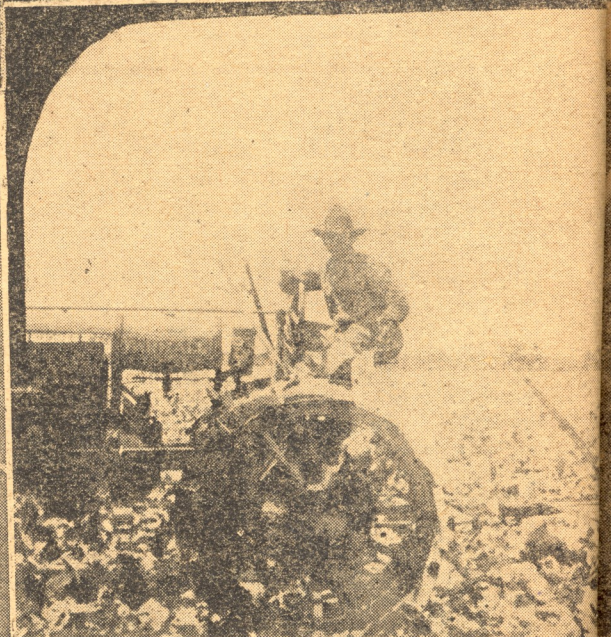
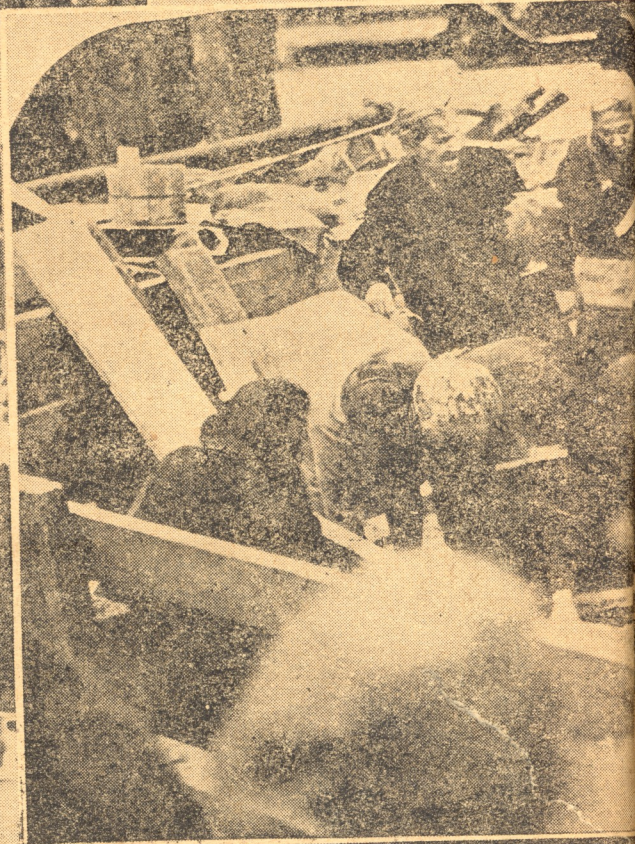
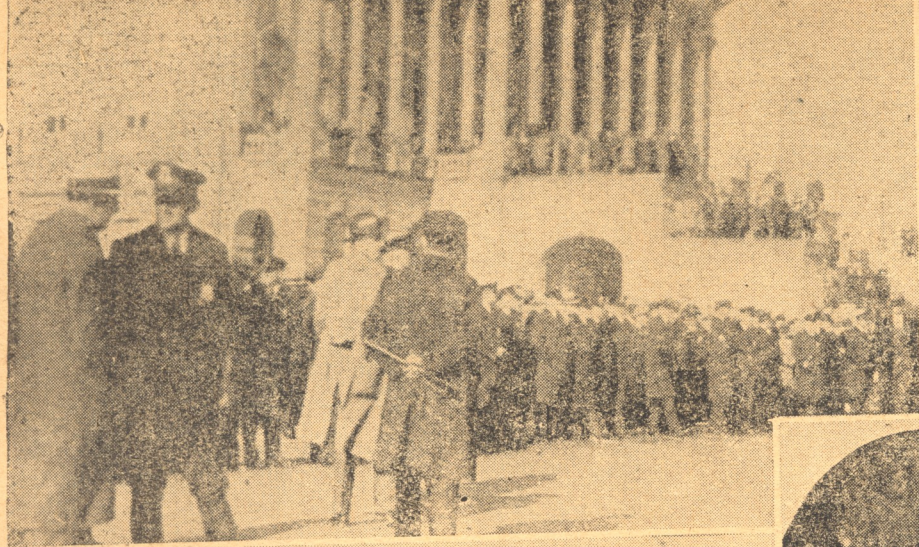
შალვა შამფრიანი

იზიმურათი

სამყინვაროში დღესაც რომ ისევ
კავკასიონის ჰქუხს მრისხანება...
ჩვენი ყრმობის კი გზები მოიწრენ
(ახლა მგონია თითქოს ზმანება)!
ირგვლივ ხეები რა რიგ ხვდოდენს..
სქრებს სერავდა ინიურ ტალღებით.
ძმადშეფიცულნი ჩვენ ოთხიოდე
ძველ გზებს ვადექით მაშინ ბაღლები.
იაღმუშს დევს კოშკად ვსახავდით
და დევის შუბი გვეგონა უშბა
და ყოველ ღამე, როგორც ღაღადი
კოშკში მოხუცი ქალღეში შუშპარს
მისტიროდა და კენესოდა ჩანგიც:
„ჩაღ ქალღეი ბებუცია“
სოფელ ქალღეი შუშპარია“.
სამყინვაროის ცა კრიალებდა,
გვოყვარდა მომსკდარ ზეავის სურათი
და საკოთხს ვწყვეტდით კოშკის კარებთან
მე და ჩერქეზი იზიმურათი:
თუ, როგორ უნდა დაგვებნეულა მზე
იზიმურათის მამის მკვლელისა
და მიზნებს შორის მაშინ უველაზე
იყო ეს ფიქრი უპირველესი.

მაგრამ მოვარდენ მთებში კივლით
ახალ მეხების ხმები ურიცხვი...
ძველი მთა მოწყდა და ბეთქილივით
გადაიჩნა კლდეებზე რისხვით!!
და მაშინ თბილისს გადმომახალა
აღრიალშულ ტალღამ ქარიშხლის
ირგვლივ ცხოვრება ვიგრძენ ახალი
მაგრამ ყმობის დროვ! მაინც ხარ ეშხი;
ვერ შევანელე ტკივილი დღემდე,
რადგან მეგონა თუ იზიმურათს
ვერ გაუქრობდა მშობლიურ სევდებს
ცა გათენილი ასე მზიურად!
და დღეს პირველად ათი წლის ბოლმა
იზიმურათის ბარათი მოდიხ:
— უნახაობის მახრობდა ბოლმა
და ალბად შენც ჩემს ამბავს ელოდი;
ესლა სულ სხვა ვარ ძვირფასო შალიდი!
ხუთწლედის გმირა გროზნოის ნავთის,
გახსოვს ნიზლებად, რომ აიშალენ
მთებში ზღაპრები რისხვით და ზავითი..
იქაც დაინგრა ის მთა ზღაპრების,
როგორც წარსულის მღვრიე ლანდები..
აქ კი გრიალებს დრო გამაფრების;
აქ ინტუსტრიის ჰქუხს გივანტბი..

გაღმავიწყდა სოფლად შრიალი
იდილიურა ველის, ხეების...
ენლა დამკვრელი კომკავშირელი
ესჭედ სოციალიზმს რკინის ხელებით!!
ხუთწლედის გმირად გამოცხადდეს
და გაწეებშიც ასე ვეწერე...
და ძმად ნაფიცი, შრომით ნაცადი
ბარათით ძმურად დღეს მიდღეგრძელებს.
აი, გმირობა! აი, მზე-აზრი! —
ჩერქეზს ქარხნისთვის უძღვნია ღონე!
სისხლში აქუხდა ენტუზიაზმი
ან და უკმეტესს რას გავიგონებ..
და გულში რეკავს ათას ზარებად
სიხარული და აღფრთოვანება...
დავსწვა წარსული არ მეზარება,
როცა მას სწვავენ თვითონ სვანები,
როცა ფოლოადის მოდგენ კაცები
და ადათების მთები დაღიწეს..
როცა გრიალებს ხმა ალტაცების
და ზღუდე არ აქვს რისხვის სარეცელს..
და მისხარია, რომ ძმად-ნაფიცი
გმირია შრომის ვეფხი ჩერქეზი!
რომ ჩვენი ძმობა კვლავ არის მტკიცე;
რომ კვლავ ერთი გვაქვს დღესაც ჩვენ გეზი.

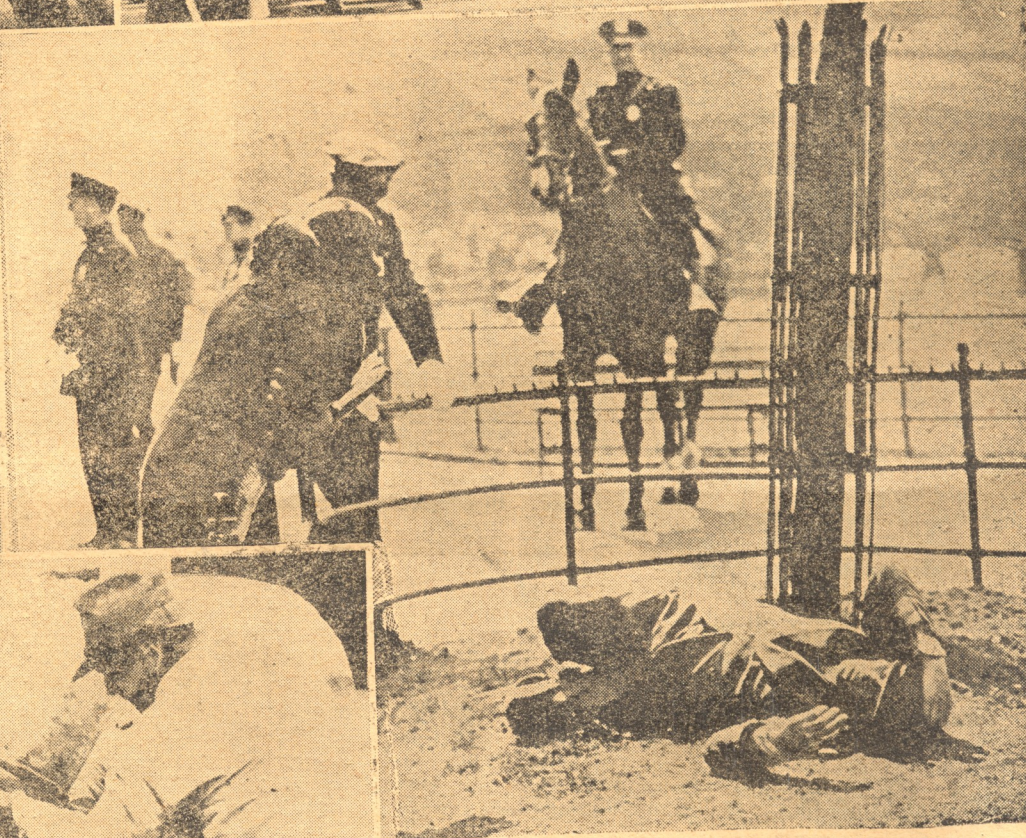

სურათზე: ზევითა რიგში—ამერიკელი უმუშევართა მშვიერი ლაშქრობა დამთავრდა. პუერტო უარი სთქვა დელეგაციის მიღებაზე. კაპიტოლა შემორტყმული იყო პოლიციელთა სამი რიგით, რომლებიც შეიარაღებულნი იყვნენ თოფებითა და გაზის ბომბებით. სურათზე—პოლიციელები და საიდუმლო პოლიციის აგენტები კაპიტოლის მანძასთან: პოლიციის გარემოში

უმუშევრის გამოსახლების დროს ბერლინში 500 უმუშევარმა მოაწყვეს დემონსტრაცია გამოსახლების წინააღმდეგ. სურათზე—დემონსტრანტები ბერლინის ქუჩებში. უმუშევართა ძმური ლაშქრობა ამერიკაში. სურათზე — უმუშევრების დემონსტრაცია მიემართება კაპიტოლის შენობისაკენ. ზურგი—რეზინის ფაზები პურის მაგივრად, უმოშივართა ათათაოსანმა არმიამ ომიონ

სტრაცია მოაწყო ნიუ-იორკის ქუჩებში და მოითხოვდა დაუყოვნებლივ დახმარებას, უმუშევრების განთავისუფლებას ბინის ქირის გადახდისაგან და უმუშევართა საბჭოსათვის იმ ფონდის გადაცემას, რომელიც დანიშნულია სამხედრო საჭიროებისათვის. უმუშევრებმა გამოპყვეს დელეგაცია ქალოაქის თავისათვის პეტიტის გადასაცემად, მაგრამ თოქლასაის მთავრის ნაცალთქა

თა
პო
იკ
ქმ
ეშ
იკ
ეშ
ცი
დენ

კლასობრივი
ბრძოლა
კაპიტალისტურ
ქვეყნებში
მეზავლება

ბას, უმუშევართა მილიონობა არაიას ჰყრი-
და ქუჩებში. კაპიტალიზმის გზა—დეგრად-
აციის გზა. სურათზე—არკანსაზის შტატ-
ში კომბოსტოს მოსავალი არ უკრეფიათ,
რადგანაც იგი ვერ აინახლავდნენ თავის
თავს. კომბოსტოს ხელახლა ხნავენ; „რძის
მდინარეები“ შეერთებულ შტატებში. იმ
დროს, როდესაც უმუშევართა მილიონები
შიმშილობენ და მათი მავნეები კი იხოცე-
ბიან შიმშილისაგან, ზურგუაზია მოგების
მიზნით ანადგურებს პროლეტეტს. ამას წი-
ნად გუსტონში (ტეხასის შტატი) სამხრეთ-
ტეხასის სარძეო გაერთიანების გამგეობამ
განაკარგულება გასცა გადაეციათ 1500

თავმა უმუშევართა წინააღმდეგ გა-
ბა პოლიციელთა რაზმები. სურათზე—
ლოის პოლიცია მოქმედობს; ნიუ-იორ
უმუშევრები დაეძებენ ხის ნაფორებს,
ზეც გამოდგება გასათბობად; უმუშე-
დემონსტრაცია ნიუ-იორკში; სურათზე
ლოის მიერ დემონსტრაციის დარბე-
მდეგ; ქვეითა რიგი—მექსიკის მოსა

ზისის შედეგად მექსიკის მოსახლეობის პაუ-
პერიზაცია სულ უფრო სწრაფი ტემპით
სწარმოებს, სურათზე—ქ. მექსიკის ქუჩებზე
გოცნები ჰყდიან თავიანთ ქონების უკანას
კნელ ნაშთებს; 1931 წელი კაპიტალისტურ
ქვეყნებში წარმოადგენდა კრიზისის შემ-
დგომი გაღრმავების წელს. შეერთებული
შტატების მიტურნეობა სულ უფრო იცემო-

ძველი მსოფლიო გაიზარა. გაიზარა უფრო ნაპრადად იქცა... გრძელი წარსულით განვითარებული პოლიტიკური კიბილი ძველსა და ახალ ქვეყანას შორის დედამიწის მეექვსედზე ახალის გამარჯვებით დასრულდა.

მაგრამ ძველზე გამარჯვებას კლასიური ბრძოლის სიმწვავე არ წაუშლია და პირიქით.

ძველის ნაშთები და დარჩენილი შემობრუნებას ცდილობენ. პროლეტარიატი დაეფუძლა ქვეყანას, მაგრამ მოპირისპირე ელემენტები არ ამოწურულა კიდევ.

ახალს კიდევ უფრო გამახვილებული იარაღით უხდება ძველის დევნა. დასახული ქვეყნის მშენებლობა ჯერ არ დამთავრებულია და მიმდინარეობს.

დედამიწის მეექვსედის პატრონი და ბატონი—პროლეტარიატი მტრებით გარემოცულ პირობებში აშენებს სოციალიზმს... წლებმა წლები შესცვალეს ახალი საზოგადოებრივი მოწყობა-მექნაში.

მაგრამ ეკონომიური და კულტურული ჩამორჩენის სუსტი ჯერ კიდევ აქვრს ახლად შობილს. ამოცანა—დადგინოთ და გავსწროთ მთლიანად კაპიტალისტურ ქვეყანას ჯერ უფრო უფრო და უფრო მეტი საბრძოლო პროცესშია.

მაგრამ ეს გარემოებები არ ფარავენ ჩვენი სოციალისტური გაზრდის ფაქტს...

დიდი არის მშენებელი პროლეტარიატის დაძაბული ენერჯია და ტემპები. საზოგადოებრივი გარდაქმნის პროცესი მიმდევ, მაგრამ იგი მაინც ძველით მიმდინარეობს.

სოციალისტური შრომის მუსიკა ჯერ ვერ არის სრული, მაგრამ იგი მაინც საამისოდ ისმის და ახალის მჭედელთა ენტუზიაზმს უჩვეულოდ აძლიერებს...

ჩვენმა ქალაქებმა დასძლიეს კაპიტალიზმის სენიდან დანატვი სიძნელეები—უშუშვერობა. შრომის ბირეებს დღეს გრძელი კუდებით აღარ ახვევია საშუალო მაძიებელი პროლეტარები.

სოციალისტური ინდუსტრიის სტომაქსა თითქმის ჩაყლაბა ყველა ისინი. მსხვილი და მძიმე მრეწველობის განვითარებამ ქალაქების უშუშვერობა „არსიები“ ჩააბნე მადარობებში, აშენებულ და ასამუშენებელ ქარხანა-ფაბრიკებში, უშეტესად ჯერ ასამუშენებლებში.

ახალი ყოფის დიდ შენობას მკვიდრი საბიუჯეტო ჩაეყარა. მაგრამ ამით ჯერ კიდევ მაინც არ შემცირებულა აღძვალთ კლასის ავანგარდის—ბოლშევიკების ამოცანები, და პირიქით...

ქალაქის პროლეტარიატმა უნდა დაეჭირა ხელმძღვანელი კუნთები, რომ სოფლის წვრილი, დაჭუქვაცხელი, კერძო საკუთრების პრინციპზე აგებული მეურნეობები გადაიტანოს სოციალისტურ მსხვილ მეურნეობის ლიანდაგზე და საზღვარი დაუდგას გლეხურ ფართე მასის გაღატაკება-დაჭინებას; შეაჩეროს მათი ქალაქად უგემო დენა საჭირო შრომის საძებნად; აღკვეთოს შრომის ეს ანარქიულიობა.

სოფელსა და ქალაქს შორის უნდა მოიშალოს განსხვავების კედლები; სოფელი გაუთანაბრდეს უნდა ქალაქს; ქალაქის ინდუსტრია და სოფლის მეურნეობა განუყოფელი სოციალისტური რუკოლებით უნდა გადაებან ერთმანეთს.

პროლეტარული დიქტატურის ორგანოები: მთავრობა, პროფკავშირები და კომკავშირი აქეთკენ არიან ახლა პირთ მომართულნი.

გათენდა დილა, ღრუბლიანი, უშუშო, მაგრამ არა ცივი და სუსხიანი.

ხალხი ტფილისის ქუჩებში ჩვეულებრივ ირევა. მარამ ახლა მისი ყურადღება და ინტერესი განსაკუთრებით გამახვილებულა და დატვირთულა. მხოლოდ ეს სიმახვილე ერთნაირ პირს არ აჩენს, დატვირთვაც ორნაირია, მოპირისპირე.

ამ ხალხში მეტყველებენ ფენები, კლასები; ლაბრაკობენ კლასიური განწყობილებები, ამ განწყობილებათა გავლენებითი თუ მეორე სიმახვილით:

„წაიკითხეთ, გაზეთებში სოფლის კოლექტივიზაციაზე გამოყოფილი მუშათა ბრიგადების სია?“ „ჰმ, კიდევ მორიგი ბოლშევიკური ექსპერიმენტი!“ „კარგია ცეკას მოწოდება სოფლის სოციალისტური რევოლუციისთვის შესახებ.“ „ქვეყნის პატრონები ბოლშევიკები არიან დღეს და ყურებით მიგვათრევენ საითაც ფანტაზია გაუტრიათ.“

„გუშინ კრებაზე გამოვედი და ვსთქვი, რომ ჩემი წილი მიწა სოფლად კოლმეურნეობაში უნდა მიქცეს მეთქი...“ „ხალხი გაგონდა, —გაზეთებში გრძელი სიაა მუშების გამოქვეყნებული სოფლად კოლმეურნეობაში თავიანთი მიწების შეტანის შესახებ.“ „ბარემ მეც ასე მოვიტყეოდი, მაგრამ მამაჩემთან არა ვარ გამოყოფილი და ეს მაშინებს.“

„კარგს რამეს მოიტანს მერე ეს ამბავი!“ „მუშათა ბრიგადების გაგზავნა სოფლად დიდებული აზრია, —გლეხობა ენტუზიაზმით მოიცვება.“ „სამინელი რამე მოხდება; თანდათანობით იყო საჭირო, —აქედან.“ „გლეხობის შემობრუნება პროლეტარული ხელისუფლებისაკენ ახლა კიდევ უფრო განმტკიცდება.“ „სოფლის კოლექტივიზაცია დააჩქარებს ბოლშევიკების დაღუპვას.“

„ჩვენ ვერ შევანელებთ ტემსს, ეპოქა არ იცდის.“ „ხალხი ისე შეიპყრო კოლექტივიზაციის ღურსნაში, რომ ენა ვერ დამიძრავს მის წინააღმდეგ!“ „სიძნელეები დიდი იქნება, მაგრამ სიძნელეებს გადავლახავთ.“

„კოლექტივიზაცია სოფლად დაგვლუბავს, —ბაზარზე სულ მთლად მოისპობა ყველაფერი!“ „ჩვენ დავაჯერებთ გლეხობას სოფლის სოციალისტური მეურნეობის უპირატესობაში; არ ყოფილა ისეთი სიმაგრე ბოლშევიკებს რომ არ აედოთ!“

„ასე სანაგარიშო ჩოთქით ხელში და გემგებით სოციალიზმის აშენება ინდუსტრიის ამბავია.“ „სოციალისტური ინდუსტრია და კოლექტიური მეურნეობები მუშისა და გლეხის კლასიურ ინსტიტუტს კლასთა ბრძოლის ისტორიის წარსულს ჩააბარებს.“

„მეგრამ ჩქარა გააკეთოს თავისი საქმე, რომ შავი ჩქარა წავიდეს.“ „საქმიანობის წინასწარი ანგარიში და შრომის გეგმიანობა არის სოციალიზმი! ბოლშევიკები მარჯვეთ ხელმძღვანელობენ ამ პრინციპით. ბოლშევიკების ყოფი მკვიდრი არის!!!“

ეპოქის ამოცანებთან დაკავშირებული ეს სიტყვები მასისა იშლებიან წარმოებაში, დაწესებულებებში, ქუჩებში.

ამ სიტყვებს „მოსავენ“ ცალ-ცალკე შეფერვებული კილოები, ბგერები, მიმიკები, პირის ხანის გამოცვლილი ნაოჭები და ხანები.

დრო მიჰქრის. ქვეყანა იცვლება, ვინც არ ჩქარობს იგი უკან რჩება ცხოვრებას; მისთვის გაუგებარი ხდება გამოცვლილი გარემოებები და მიუღებელი...

პარტიისა და ხელისუფლების სოციალისტური ბეჭდვითი ორგანოები, პირველი გვერდიდან მსხვილი ასოებით აუწყებენ მკათხვედ მასებს, რომ ტფილისის პროლეტარიატმა გამოიყვანა თავისი რევოლუციონარი ბრიგადები, რომლებიც წარიგზავნიან სოფლად და უხელმძღვანელებენ გლეხობას სოფლის კოლექტივიზაციაში, დაეხმარებიან

მათ სოფლის მეურნეობას სოციალისტური რევოლუციისთვის. ეს ორგანოები მოუწოდებენ მათ, რომ ახლავე დაიწყოთ სოციალისტური რევოლუციის ხანაგებს ადგილებზე, —დაჭირონ ძარღვები, გაათკეცილ შემოშემედი ენერჯია ამ ფორტზე, სოფლის კოლექტივიზაციის ფორტზე, მისთვის ყოველმხრივ ხელის შესაწყობად და განსამტკიცებლად...

ამ ორგანოების მესამე გვერდზე მოყვანილი „25 ათასელთა“ გრძელი სია თავის რიგებში ითვლის ანდროსაც. მუღ-კამელოს ფაბრიკიდან წამოყვნილებულ „სამასელ“ მუშა-მარგადელებთა შორის.

ანდრო, სხვა ამხანაგებთან ერთად ემხადება, რომ საღამოს მატარებელს გაჰყვინ დასავლეთისაკენ...

და საღამოს ამ საათამაც დაჰკრა უკვე. ტფილისის სადგურის ბაქანზე ხშირად გამოჩნდებიან „25 ათასელთა“ და „სამასელებიდან“ ესა თუ ის ბრიგადელები დიდ და პატარა სკივრებით ხელში და სადგურის დასავლეთით, ლიანდაგზე ჩამომდგარი სამეზავრო რონოდებში შესვლით ჰქრებიან.

ტფილისის პროლეტარიატის მიერ გამოყოფილი მუშა-ბრიგადელები, დიდი სოციალისტური ამოცანებით დატვირთული მიმეურნეობან სოფლად, გლეხობასთან; ვინ ქართლში, ვინ იმერეთში, რაჭაში, სამეგრელოში, გურიაში, და ვინ კიდევ აჭარაში და აფხაზეთში, სოფლის კოლმეურნეობისათვის ხელმძღვანელობის გასაწყევად...

- ანდრო გამარჯობა!
— გა, იულიაც აქ ყოფილა!
— ერმალოც?
— სერგოც კი?
— ბაბო შენც??
— აქა ვართ, აქ, ამხანაგებო, ყველანი!..
— მაშ, აბა, მარტო თქვენი თავი გეგონათ!..
— გიგამარჯოთ, გაგიმარჯოთ ამხანაგებო!..
— ხომ ყოჩად ბიჭებო?!

- მარტო „ბიჭებს“ ნუ უსობთ ხაზს, — ქალებიცა ვართ!..
— აა, ნუ იწყებთ ამხანაგო ქალებო, — გამჩნევთ...
— ხედავ?—აი, ჩვენი ბაიშვილიც!
— კი, ბაიშვილიც ჩვენთან მოდის!..
— ... კოლექტივიზაციის ფორტზე ამხანაგებო?!

- კი, ყველანი კოლექტიური მეურნეობის ფორტზე!
— სოფლის რევოლუციის ფორტზე!..
— თქვენც იქით ამხანაგებო??
— ჩვენც ამხანაგებო!..
— ჩვენც იქით!!!

ნაცნობი ბრიგადელი ამხანაგების ხმებ ერთად მოსვდა, ერთმანეთში აირია, მდინარედ იქცა...

რამდენი სიცოცხლე, მხურვალე სურვილი, ინტერესი, უტეხი რწმენა და ენტუზიაზმი ჩაქოვილი მდინარედ ქცეული ამ ხმებში, სოციალისტური შრომის მუსიკის ამ ხმებში...

მხატვარი, სიტყვებით მხატვარი უღონოა მისი ქალღვლე გადმოტანაში.

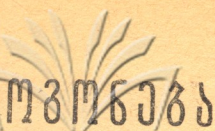
ხმების ეს მდინარე არა ერთი დონით მიგორავს მხოლოდ. შრომის ხმების ეს სოციალისტური მუსიკა არა ერთი ნოტი ჩამოტყავს სულის სიმებს, იგი არა ყველასათვის ერთნაირ განცდებს იძლევა...

ტრანსკორთელიუზი—სოციალიზმისათვის ბრძოლაში

ერთიანი
კავშირითაა

სურათზე—პირველი რიგი: „პრაედა“-ს საუკეთესო დამკვერელი და საუკეთესო ფოტო-კორი, თბილისის დეპოს მემბრანე ამხ. ბუღალტერი, ამკრედი საამქროს დამკვერელი ზეინკალი ამხ. სიმონ ნიკოლაიშვილი, თბილისის დეპოს და „პრაედა“-ს ბრიგადის საუკეთესო დამკვერელი ამხ. ჟურული, ამხ. ზაქ. ანისევი—ამკრედი საამქროს დამკვერელი. მეორე რიგი: თბილისის დეპოს დამკვერელი ზეინკალი ამხ. არტემ მაკარაშვილი, წარდგენილია შრომის წითელი დროშის ორდენით დასაჯილდოებლად. სარემონტო ქარხნის სამგზავრო ევგონების საამქროს ახალგაზრდების დამკვერელი ბრიგადა (მორტი—ხელმძღვანელი სარიძე, ბექაძე, ტუსეინი, ფრუიძე, ანდრევი). საგზაო ინჟინერთა ა.-კ. ინსტიტუტის სტუდენტები სამხედრო მეცადინეობაზე. მესამე რიგი: ამხ. ივანე შერბაცკი—ამკრედი საამქროს დამკვერელი ზეინკალი; ფიზკულტურული ორთქლმავლის № 7481 გააწყვილებულ კომკავშირული დამკვერელი ბრიგადა, რომელიც მონაწილეობს კონკურსში: 1. მასლევსკი ნიკ. (მემბრანე), 2. დავითაშვილი არტემ (მემბრანე), 3. ეობაძე გრ. (მემბრანე, თანაშემწე), 4. ქსოველიძე. (მემბრანე, თანაშემწე). ორ მილიანი ორთქლმავლის „ფერლა“-ს გადატანა ამკრედი საამქროდან საქვაბო საამქროში, სარემონტო ქარხნის დამკვერელი ბრიგადა: გურალსკი, სარახ-ტუევი, გეჯაძე და არტემონოვი. მეოთხე რიგი: ამხ. გ. პოპოვი—მემბრანე საუკეთესო დამკვერელი, გააწყვილებულ ბრიგადების მეორე საკავშირო კონკურსის მონაწილე ამხ. მიხ. რუსაძე—ზეინკალი, ამკრედი საამქროს საუკეთესო დამკვერელი. ამხ. პავლე

სოციალური რიჟრაჟის უმღავე

ერთი მოგონება

(ნაწყვეტი პერიოდული)

როდით მოავლენო უკვლავ გარწყობილი
კარზე შემოდგოა მზისა და ღამის
— გაგისხარიათ სახლიკაცებო!

ცეცხლიც გაქონათ,
რა მაღლიც არიო!

აქ, ახლო დამე წამოვიწია,
გზა კი არ არის არსად იოლო,
— მიცანით? — მოსვლა ხომ არ გეწყინათ?

ტყეღ გავარდნილი აფრახიონის?
სურით შეხედულეთ ყუბაღახიონის,

შეგჩნებოდით თვალში ბიჭები...
— მამა შესძახა: შენი სახლია,

ჩემი სახლი და ღარბი ბიჭები...
მიბაძითა შემდეგ კერასთან,

რა დილა და რა ახლო არიო —
ცეცხლის ალზე, რომ წამოემართა

მთაბოს ჩრდილოვით ტან ახვანის!
— დიდი ხანია ასეთ ნაკვერცხლებს,

გაღამევია მწერა „ყაჩაღის“...
— მიჩნებოდეთ ცეცხლზე საკაცეს

ატრიალებდეს დედა რათ არ ღირს!
დედა კი მართლა ნაკვერცხალს გავდა

დატრიალებდა ცეცხლს და შევნიოდა...
მიჩნებოდენ ტყეღები დაღარს,

— წახლის ფერები კაკლის ნეშოდან!
დალულუნდა და უკან ვიხევიო,

ვეღარ უტყნდით თვალებს მუგუზულებს...
— დაიწყეთ წყნარად: კაცი სიმხნევით

უნდა დგებოდეთ თოფის გუგუნზე!
გამოცემდებენ უკან უტიფარს,

აგერ გადმოველ მაგრამ სად არიო?
— გლენებს სათიბი ვეღარ უთიბავთ,

ვეღარ უჭირა მუშას მადანი...
იმაზე ვეზობო, — აღიხანოვმა,

რაცგორ აგყაროს გული ნამუსზე,
ხან აქ არი და ხან იქ ამოვა,

დადავამს ფეხს და ტოვებს ნამუსურებს...
და გეზბრალბა მხარე ნარბევი,

რომ გაუვლიათ მგლები გუნდით...
— სისხლის წყურვილით დაცხარბები,

რომ შეხვდებოდეს სადმე უნდით!
თორემ რათ მინდა — ტყეში ვმღეროდეთ

„ჩვენ მხარი მივცეთ ჩვენ მშვიტ მოამბეს“...
— ის აქ იყო და დადლო მეომრებს

თავზე აქცევედეს დანგრეულ ზოძებს...
დალოა ბოღმა და გამოცალა,

სუფრას მიუხნდით მინც დედავდა...
გლენი კაცის გზის დასალოცავად

ხელში აიღო ცვი ხელედა!...
ვიდაც — ჩრდილოვით, თვალდაგეშოლი

წამოეფარა სარკმელს ნაბაღით —
— სიტყვა გაუწყდა ვაჟკაცს ყელშიც

და უცაბედათ იქვე გავკვავდით...
ფეხზე წამოხტა დაჭრილ ვეფხვით,

გადალაგა ჩალეწილ ჯარჯებს...
ოთახი დარჩა თვალ გახმლოლი

და სარკმელში ჩრდილები ჩარჩენი!
ატრიალებდა შიშველ იარაღს,

სულ მოუთქმელად ისე გავიდა,
ცეცხლი და ტყევა გადაიარა,

და მიეფარა ღამეს თვალისადა...
გამოედევნენ ცხენის ნაღები

ბინდს ეღვასავით მიაჟრუღებდით,
— ბუღლებთან ტრაქტი იღვენ ქალეში,

დაჭრილი კაცი ეგდო ბუღლებთან...
ამოხდებოდა გმინვა შმაგური,

იმეორებდა ღამე დაძახილს,
გაშავებოდა გულში-შავგული,

და თავებოდა ტანბრგე ყაზახი!
და მერკვილასის ტყვით, მთროთოღვარე

მუღლი მიჭროდა მომაკვდავ უნდარში,
შროით მდევრები შარებს ტორავდენ,

შორს ისლონი ქიხები ჩანდა!...
ჩარბებული ალვის ხეების

1.
მტკვარგაღმა —
ბევზე ნისლები ჩაქრენ,
ხამჯას მოედო ჭირხილი და ჟრუღა.
გერ არ აშლილა ყიჟინა ცაში,
სდუმხარ მინდორი —
მორიჟრაჟო ხარ!

—
დილაამდე იწექ ნისლის ბოლშივე,
ყამირო —
მშვიდო, რიჟრაჟინო,
შენ მოელოდი მინდვრის ბოლშევიცს,
და ორღობიდან ამტყდარ ჟრამულს...

—
დილაამდე ელოდენ
გლენები ამინდს,
ყამირი ელოდა ხოლტს მოქაბუხებს —
ხოლტი ამბობდა:
— გავალო მინდვრად,
და ბოლშევიკურ ხენას გავაჩაღებ!

—
სოფლიდან გამოვიდა ხოლტი მოხმაურე,
ხოდაბუნებზე ხნული დაამხო, —
ბიჭები ადრიან მინდორს მოეხმარენ —
ყამირს ებრძოდენ
კარვა სამხრობამდე...

—
„უკან აშლილი შარები დარჩენ,
უკან ვენახი და ორღობეა,
ჭკოლია გუთნის გამხმარი ჩონჩხი —
როგორც ნიშანი
და საფრთხობელა;
— როგორც ნიშანი გაფანტულ ჟამის,
და, ღამის მეხრის ოხვრის სათავე,

—
თრევა მწუხრიდან გარიჟრაჟამდე,
გულმებს უჩენდა შხამს და სადარდელს...
შვიდულდით გლენჩი მოსულან ხშირად,
და გულთნეულით ყამირზე მდგარან,
ენლა ტრაქტორი —
ბორავ და ქუჩივავ,
და ხოდაბუნებს ხმაურით რანდავ!

—
ყამირთან ბრძოლა მინახავს შენი,
შეშოგხაროდით ვაჟკაცს ახვანს,
შენ ხომ გჩვევია მინდვრის ბოლშევიცს,
ხოდაბუნებზე ხნულის დამხობა...

—
რომ არ არყევ ყამირს,
ყორდან ჩარჩენილს —
ხომ არ ჭგონია უჩი დებოში,
რომ გვხდებოა გუთნის გამხმარი ჩონჩხი
„ტლანქი ქცევისთვის“
ხომ არ გთხოვს ბოდიშს?!

2.
აქ რაც გადმოველ დედა ორიოდ,
შს მოგონება არ მხურს დავშალო,
და, ეს ხმა —
ჩენი დრო და მინდორი,
ჩრებიან გულში სამუდამეამოლ...

—
მე ხომ არ მოველ ამ ველზე სტუმრად,
გარჯა გვაქვს ყველას თითქმის თანაბრად,
სამხრის ჟამს —

მინდორი სდუმხარ,
გააშრებული მზის ანაბარა...

—
„მარჯვენა მომტყდეს —
მაშინ ხომ მიჯობს,
თუ გავხდო, ძველი განცდების ეხე,
თუ გაფანტული გრძობების სრჩოლა,
გულის ერთ ძარღვსაც მინც შეგხო!

— თუ მამა-პაპის —
ჩონჩხთა მტვრევის ხმამ,
ხმამ — გადმოხულმა წარსულ შმორიდან, —
გულში ჩაღვარა შხამი და მტვერი,
გრძობა აშალა და შეაშფოთა...

—
რღვეულხარ მიწავე!
შავი ჩონჩხები —
ჩარეცხა მზის და ღვარების დენამ,
ხოდაბუნებზე ნატრული ჩენი,
სოციალიზმის გმირი იზრდებ!

3.
ბორავებს ტრაქტორი ჩამდვარი ბოლში,
მუჭაბუხები კვამლში ბრუნვენ,
სხვა გაზაფხული მოაქვს ბოლშევიცს,
სოციალისტურ ხოდაბუნებო!

—
აქ დილიდანვე —
გაჭრილი ველად,
ხმა კომკავშირის იხმის მქუხარი,
ყიჟინა იხმის ბინდის გავლამდე,
მერე ყამირო —
წევხარ და სდუმხარ!
წევხარ და სდუმხარ გარიჟრაჟამდე,
მინდორი დილაამდე —
ელოდენ ამინდს,
მერე ყამირზე ხნული გაშალე,
და, მოიხურე მზის გაღახრამდე...

4.
მინდორი დარჩა შრომის გარეშე,
ბინდებდა.
ჩრდილი წამოიხარენ,
მინდორი —
მშვიდით გაშლილხარ შენ,
წევხარ უჩუმარ,
და დინჯი ხარ!

—
ყამირო, გახსოვს ჭიდილი დღეთა,
საუტუნეთა შავ ფურცლად ჩანხარ,
მოურეკია გლენები შენთან,
ამილხვრების
ხმას — ნაყაჩაღარს!
... ეს შთავგონება —
არ არის, მაგრამ,
მე გავიფიქრე:
— ამ გაზაფხულის მოთხრობა რჩება,
სამარადუამო ფერგამენტბადა,
ხოდაბუნების მზიან ფურცლებით —
და, ამ მოთხრობის
გმირები ჩვენ ვართ!

—
— ღამე არ არის,
და მწუხრი ჯერ,
არ მოხდებოა მტკვარგაღმა ბარდებს,
გაცქერი შავად დახნულ ხალიჩებს,
ხოდაბუნადან — ხოდაბუნამდე.

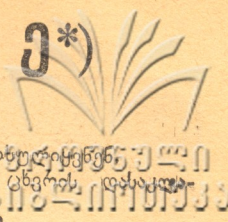
შალვა დემეტრაძე

ცისკრის სიმღერა

ისე ტკბილია იისფერი ცა,
შეკონილია ვარსკვლავთ კრებულისთ,
მარგალიტების მიძვებათ იქცა
პატარა მთვარე გაქვავებულში.
ასე მგონია: ფოთლებს, ბალახებს,
ზეცა ასხურებს თქორებს ღელიანს,
ასე მგონია: ტურებს შეახევს,
მინდვრის ყვავილებს, ჭალებს ლე-
ლიანს.

თუ სხვა სიმღერის არ მექნეს სმენა
ერთი ნდომია ვანუკურნილი,
მაჯადოებდეს ბუნების ენა
ისე ვით ფუტკარს ყვავილთ სურნილი.
რომ მეც ვიმღერო ფშაველის ხმაზე,
ვწოვო ფესვები მწვანე ბუნების
და ყვავილებით დაფენილ გზაზე
ამოვკრა გული სალამურების.

ბინდს ეღვასავით მიაჟრუღებდით,
— ბუღლებთან ტრაქტი იღვენ ქალეში,
დაჭრილი კაცი ეგდო ბუღლებთან...
ამოხდებოდა გმინვა შმაგური,
იმეორებდა ღამე დაძახილს,
გაშავებოდა გულში-შავგული,
და თავებოდა ტანბრგე ყაზახი!
და მერკვილასის ტყვით, მთროთოღვარე
მუღლი მიჭროდა მომაკვდავ უნდარში,
შროით მდევრები შარებს ტორავდენ,
შორს ისლონი ქიხები ჩანდა!...
ჩარბებული ალვის ხეების
ჩრდილში — ტბებივით ჩანდა შიმდორი,
და იცებოდა ცა რიყებით,
როგორც ყვირილის ხანაპირონი!

1.

იყო და არა იყო-რა, იყო ორი ძმა, ღარიბად სცხოვრობდნენ. აი, სხედან და ფიქრობენ, როგორ შეინახონ ოჯახი. გადასწყვიტეს: უმცროსი ძმა სახლში უნდა დარჩენილიყო, ხოლო უფროსი წავიდოდა და რომელიმე მდიდარს მოჯამაგირეთ დაუდგებოდა. აიღებდა ჯამაგირს და ოჯახსაც შეეწყობდა.

ასეც მოიქცნენ: უმცროსი ძმა სახლში დარჩა, უფროსი კი ერთ ალაბატონს მოჯამაგირედ დაუდგა.

ბატონმა ასეთი პირობა დაუდო: „იმასხურებ გაზაფხულამდე, ვიდრე გუგულის ხმას გავიგებდეთ. ამ ხნის განმავლობაში თუ რომელიმე ჩვენთან გაბრაზდება, გავჯავრდება, მაშინ დამნაშავე, მეორის სასარგებლოდ ას თუმანი ჯარიმას გადაიხდის.

— მერე მე ვინ მომაქვება მაგოდან თანხა? უბასუხა მოჯამაგირემ.

— შენ არხეინად იყავი! თუ ფულს ვერ გადაიხდი, სამაგირედ ათ წელიწადს უსასყიდლოდ შემსახურები.

თავდაპირველად ჩვენი გლეხი შეაკრთო ასეთად უცნაურმა პირობამ. შემდეგ კი დაფიქრდა: იჯავროს რამდენიც უნდა! მე კი არ გავჯავრდები და! გული მოუვა და ისევ თითონ იზარალებს: ჯარიმას ეგ გადაიხდის!

2.

შეთანხმდნენ, პირობა შეჰკრეს. ბატონმა მოჯამაგირე სისხამ დილით წამოაღო და ყანაში გაგზავნა:

— წახვალ და ყანას მოშკი. იმ დრომდე იმუშავე, ვიდრე სინათლე იქნება. როცა დაბნელდება — დაბრუნდები.

მოჯამაგირე მთელი დღის განმავლობაში თავ-აულებლივ მუშაობდა.

საღამოთი დამაშვრალი სახლში დაბრუნდა.

ბატონი ეუბნება:

— რად დაბრუნდი?

— მზე ჩავიდა და მეც დაგბრუნდი.

— მერე მე შენ ვე გითხარი? მე აქი ვთქვი: იმუშავე იმ დრომდე, ვიდრე სინათლე იქნება. მზე ჩავიდა, არა? მზის დობილი მთვარე ხომ ამოვიდა? განა მთვარე კი არ ანათებს? შეხედე, რა სინათლეა!

— ეგ როგორ იქნება... — გაუცვირდა მოჯამაგირეს.

— შენ უკვე ჯავრობ? გული მოგდის? — აღიზიანებდა ბატონი.

— არა... გული კი არ მომდის... მე მხოლოდ ის უნდა შეთქვა, რომ დავილაღე, ცოტათი შევისვენებ და ისევ წავალ... — ლულულედნდა შინაკრავი მოჯამაგირე.

მოჯამაგირე კვლავ გაემგზავრა ყანაში. მთელ ღამეს, ვიდრე მთვარე ჩავიდა, შეუსვენებლავ მუშაობდა. მთვარე ჩავიდა, ახლა მზე ამოვიდა.

ქანცაბოლელული მოჯამაგირე ძირს დაეცა.

— ჰარამი იყოს შენი ყანაც, შენი ღველითაც, შენი ჯამაგირიც. — ილანდებოდა ჩვენი საწყალი გლეხი.

— აა, შენ უკვე ჯავრობ? — შეესიტყვა ბატონი, რომელიც მინდორში გამოსულიყო და კინწმომწყვეტლ მოჯამაგირეს თავს დასდგომოდა, — თუ ჯავრობ, შენ თავს დააბრალებ. შეასრულე შენი პირობა და ბურღულუნს თავი დაანებე, უსამართლოდ არავინ არ გექცევა.

ხელშეკრულების ძალით მოჯამაგირეს ბატონისათვის ან ასი თუმანი ჯარიმა უნდა გადაეხადა, ან ათი წლის განმავლობაში უჯამაგირეთ ემსახურა.

ბევრი იფიქრა თუ ცოტა იფიქრა, ბოლოს ქეჩო მოიფხანა და ბატონს ასი თუმანის თამბულუქი მისცა...

ცარიელტარეული ისევ სახლში დაბრუნდა.

*) 1932 წელს, 23 მერტს, ცხრა წელიწადი შესრულდა, რაც გარდაიცვალა სომხ. ცნობილი პოეტი ო. თუმანიანი (1869—1922).

3.

— რა გამიკეთე? — შეეკითხა უმცროსი ძმა.

უფროსმა ძმამ ყველაფერი დაწვრილებით უამბო.

— არაფერია! გულს ნუ გაიტებს! — ამუხილებდა უმცროსი ძმა, — ეხლა მე წავალ სამუშაოზე, შენ კი დარჩი სახლში; ახლა უმცროსი ძმა გაემგზავრა. ბევრი იარა თუ ცოტა იარა, მივიდა და ისევ იმავე მდიდარს დაუდგა მოჯამაგირედ.

ბატონმა უმცროს ძმასაც ისეთივე პირობა დაუდო:

„ნემსახურები გაზაფხულამდე, ვიდრე გუგული, გუგუტ“ს დაიძახებდეს. გარდა ამისა, თუ რომელიმე ჩვენთან ანს ვოუვა და გავჯავრდება — იხდის ას თუმანს ჯარიმას. თუ ფული არ გექნება ათი წლის განმავლობაში უსასყიდლოდ შემსახურები. მეც ჩემს მხრივ — თუ გული მომივა და გავჯავრდები, მზადა ვარ შეპირებულად თანხას გადაგიხადო და სრულიად გაგათარხნო.“

— ეგ როგორღაც მეცოტაცება! — სიტყვა შეუბრუნა ჩვენმა ამბოჯარმა, — მოდი ასე გადავწყვიტოთ: თუ შენ ჩემზე გული მოგივა, მაშინ პირობა დიარღვევა და ვალდებული იქნები, მომიცო ირასი თუ მანი, ხოლო თუ მე გავჯავრდები, მაშინ შენ გადავიხდი ორას თუმანს, არა და ოც წელიწადს უანგაროდ გემსახურები.

— ბაბუსტა! მოდის! ყაბული ვარ! — გაეხარა ბატონს. შეჰკრეს პირობა და უმცროსი ძმა შეუდგა სამსახურს.

4.

დილაა. ჩვენი მოჯამაგირეს კი არხეინად სძინავს. ბატონი დავა... წაბრძინდა ზარულაში. დაბრუნდა... მოჯამაგირე კი მზართეძოზე წამოწოლილა და ხერხინავს...

— ეი, ძმობილო, წამოდექი! რა ხანია გათენდა!

— ევა, გული ხომ არ მოგდის? — ძლივს თავი წამოიწია მოჯამაგირემ.

— არა! გული კი არ მომდის! მე მხოლოდ ის მინდოდა შეთქვა, რომ ყანაში წასვლის დროა!

— ჰო... თუ გული არ მოგდის, ეგ სხვა საქმეა. ყანაში კი რა გექაბება? ჯერ აღრეა...

წამოდგა მოჯამაგირე და ქალამნის ჩაცმა დაიწყო.

ბატონი წავიდა, კვლავ დაბრუნდა. წავიდა. დაბრუნდა. მოჯამაგირე კი კვლავ ქალამნის ჩაცმას უნდებოდა.

— ჰა, რა წელი მწყდება... აქამდე ვერ ჩაიცივ?

— ჰმ! ჯავრობ?

— არა... კი არ გჯავრობ. მე მხოლოდ ის მინდა გითხრა, რომ ყანაში ვიგვიანებო.

— ჰო, ეგ სხვა ამბავია... გავჯავრება არ იყოს, თორემ. პირობა-პირობაა.

ვიდრე მოჯამაგირე ქალამნის თასმებს შეიბრუნდა და ყანაში გაეხადებოდა — კარგა ნახევარი ღლეც გაიწა.

— აბა, ეხლა რაღა დროს ყანის მკაა, — ამბობს მოჯამაგირე, — ყველანი სადილოზენ. მოდი ჩვენც ვისადილოთ და მერე შეუდგეთ საქმეს.

დასხდნენ. ისადილეს.

სადილის შემდეგ მოჯამაგირე ამბობს: — ჩვენ მუშა ხალხი ვართ და სადილის შემდეგ რომ ცოტა თვლი მოვატყუოთ, ღმერთი არ გვიწყენს.

ჩარგო თავი თივაში და საღამომდე ეძინა.

— ეი, ძმობილო, გაიღვიძე, დამდება. სხვებმა რა ხანია უკვე მომქეს თავიანთი ყანა... ჩვენი კი მოუშკალი რჩება. აი, მზამად შეგეკრავს ჩემი ლუქმაპური.

— აა, შენ უკვე ჯავრობ? — წაილულულა ნამძინარეგმა მოჯამაგირემ? — არავინაც არა ჯავრობს... მე მხოლოდ იმას ვამბობ, რომ დაღამდა და სახლში წასვლის დროა.

5.

სახლში სტუმრები მოულოდნელად ბატონმა მოჯამაგირე, ცნობის დასალოვად გაგზავნა.

— რომელი დევლა? — რომელიც შეგხვდეს.

დაბრუნდა მოჯამაგირე და თან აუარებელი ხალხი მოსდევს ყვირილით. ბატონს ატყობინებენ:

„არქა შენმა მოჯამაგირემ მთელი ფარა გასწყვიტა“.

წავიდა ბატონი და რას ხედავს: მთელი ფარა ამოვლეთილი დაუხვდა.

ორივე ხელი თავში წაიშინა: — არა, შე ოჯახ-ამბოტულო ეს რა მთყავი? აი დაგეტყვეს სახლკარი, როგორც მე ოჯახი დავმინებ.

— შენ არ მითხარი: „დაკალი, რომელიც შეგხვდეს“? მეც ავლექი და დევალი... მეტი არაფერი მიქნია! — მშვიდად თავს იმართლებდა მოჯამაგირე, — შენ კი მგონი ჯავრობ, ხომ?

— როდი გჯავრობ! მე მხოლოდ მენანება ადენი ცხვრის გაწყვეტა.

— ბაბ კარგი! რადგან არა ჯავრობ, მაშ კვლავ დავკრები მოჯამაგირედ.

6.

ასე იმსახურა ზამთრის პირობამდე, ვიდრე ჩვენი გალატაბეული ბატონი მოთმინებდან არ გამოიყვანა.

როგორ მოიწოროს აბეზარი მოჯამაგირე?

ფიქრობდა და ვერაფერი მოიფიქრა. პირობის ძალით გაზაფხულამდე უნდა ჰყოლოდა, ვიდრე გუგუტ“ს დაიძახებდა. ეხლა კი ჯერ ზამთარი არც კი დამდგარა. როდის უნდა მოვიდეს გაზაფხული თავის გუგუტოთ?

საგონებელში ჩავარდა.

ბევრი იფიქრა თუ ცოტა იფიქრა, ბოლოს ჰქუთს ძალა დაატანა და ასეთ საშუალებას მიმართა: წაყვანა თავისი ცოლი ტყეში, შესევა ერთ ხეზე და დაარგა: „გუგუტ“ დაიძახე. თვითონ კი დაბრუნდა სახლში, აიღო თოფი და მოჯამაგირის თანხლებით ვითომ სანდოროდ გაემგზავრა.

როგორც კი ტყეში შევიდნენ, ჩვენა ბატონის მელღემ მორთო ძახილი: „გუგუტ“ „გუგუტ“!

— მომილოცავს, ძმობილო! — მიუბრუნდა ბატონი მოჯამაგირეს, — უკვე გუგულმა დაიძახა. სჩანს ჩვენი პირობის ყველიც მოსულა.

მოჯამაგირემ იგრძნო, რომ მისი ბატონი რაღაც ეშმაკობდა.

— აბა სად გაგონილა, — შეესიტყვა მოჯამაგირე ბატონს, რომ ზამთარში გუგუტოლი „გუგუტ“ს გაჰკიოდეს? მე ეხლავე ვუჩვენებ სერს ასე უღროოდ დაძახებისათვის! — სიტყვა და ხეს თოფი დაუმიზნა.

ბატონმა შეჰპრიალა და თოფი ხელიდან გამოჰკვლიდა: „აი, კისერი მოსტყედს შენს გამომგზავროს, ეს რა ცეცხლში ჩავარდი, თქვენი ქორმიმთ“! სწაილიდა და ჰკრულავდა იმ დღის, როცა ეს გლეხაქუა მოჯამაგირედ აიყვანა.

— ეხლა კი უარს ვეღარ იტყვი, ჯავრობ, ხომ ჯავრობ?

— გჯავრობ, ძმო, გჯავრობ! შაბაში! მეყოფა! მიიღე შენი კუთვნილი ჯარიმა და დაიხატე აქედან. მე დაგიღე პირობა და პასუხსაც მე ვაგებ. მხოლოდ ეხლა შენივემეცნე ძველებური ანდაზა: „რასაც დასთეს, იმას მოემკი“!

მოჯამაგირემ გამოართვა თავისი ქმის ასთუმნიანი თამბულუქი და იქვე დხნა. ზედმეტი ასი თუმანიც გაიხადდა. რაც ზარალი მიავნა ბატონს — ისიც შეჩრა. და ასე გამარჯვებული დაბრუნდა თავის ქმისთან.

მა აქეთ ჩვენი ალა-ბატონი ერადება ყოველგვარ პირობის შეგვრას და არც მთვარის ღამეებში ამუშავეს თავის მოჯამაგირეს.

პოლონეთის „განიარაღება“

პოლონეთი აგრძელებს ყოველგვარ პროვოკაციულ ხმებს საბჭოთა კავშირზე ინტერვენციის განსახორციელებლად და ამავე დროს გაცხოველებით ემზადება ახალ იმპერიალისტურ ომისათვის. სურათზე—პოლონეთის საპავერო ფლოტის და სხვა ველე არტილერიის პარადი

მუშათა სკორტი საზღვარგარეთ

სურათზე—წითელ ფიზკულტურელთა პერლონის კავშირის ქალთა გუნდის საესტაფეტო რბენა ბერლინის ქუჩებში.

რემიდასი გერმანიაში

რემიდასმა ფართოდ გაშალა კამპიტალი-სტურ ქვეყნებში პოლიტატიმართაფენს დახმარების აღმოჩენის კამპანია. სურათზე—კამბურგელი მუშა ვიდენი, ყოფილი პოლიტატიმარი, ავიტაციას აწარმოებს რემიდასის სასარგებლოდ.

მეჯინიკე დანიელ კერესტენი

6.

ამის შემდეგ დანიელ კერესტენი როგორც...

— მართალია, ის არ არის ჩვენი შვილი, — ამბობდა მოხუცი, — მაგრამ ნათესაური რაღაც მინც არის მასში...

— შვიტლება მართალია ჩვენი შვილია, იქნება ველარ გამოიყანი?..

— არა, გეთაყვა, ნამდვილად ვიცი, რომ ის არ არის ჩვენი შვილი.

— როგორ მოგამართავდა ხოლმე საუბრის დროს, მამას არ გეცხადა.

— მას ჩემთან არ ულაპარაკია... მხოლოდ მოსამართლეს უმტკიცებდა, რომ მე მისი მამა არა ვარ... „მე არ ვიცნობ ამ მოხუცს...“

— „არ ვიცნობ ამ მოხუცს...“ — გაიმეორა დედაბერი და გულამოსკენილი, ჩუმო ტირილი დაიწყო.

მას იმ წუთში მოაგონდა დაკარგული შვილი, რომელიც მისა ახრით ეს ახლად გამოჩენილი ახალგაზრდა კაცი უნდა ყოფილიყო.

დედაბერი ფიქრმა წაიღო და ოცნებით სულ „შვილის“ საყრდენს გარემო ტრიალებდა.

დადგა ზამთარი, გრძელი და დაუსრულებელი ღამეებით. ცოლ-ქმარს ახალი საზრუნავი საქმე გაუჩნდა და შეზობილებთან სულ ამ „ვიღაცის“ შვილებს...

ერთხელ ერთმა ახალგაზრდა მეზობელმა ჩამოავლო საუბარი და სთქვა: „შვილი“ ყანადი არ აყო, — კეთილსინდისი და რბილა შედარებებისა და კეთილდღეობისათვის იბრძვიანო—ასე დააბოლოვა ახალგაზრდა კაცმა თავისი საუბარი.

იმ ხანებში მოხუცი ისევ დაიბარეს გამომძიებელი და შვედრებით ცოტა ხანს დააკავეს. შუალამე იყო, როცა მოხუცი შინ დაბრუნდა. ის ავიდა ლუმილზე, დედაბრის გვერდით წამოწვა და დაიწყო:

— ენახე ის, ვესაუბრე მოწმეების ოთახში...

— ნუთუ მართლა? — ჩუმად შეეცითხა დედაბერი.

— იცი რა სთქვა, „განსოვდეს, მოხუცი, მე ზიანი არ მიწდა მიგაყენო ღარიბ ხალხს, მე ამისათვის როდი ჩამსვდეს გაურღმულში“.

მე ვუბნახე: „აბა რას ბრძანებთ, ხელმწიფებ, მე თქვენ არასოდეს არ გთვლით ცუდ კაცად“. მან მიპასუხა: „ნუ მომმართავთ ეგრე, დამიძახეთ უბრალოდ „შვილი“...“

ამ დროს მცველები მოვიდნენ და მან ლაპარაკი შეწყვიტა. ცოტა ხნის შემდეგ ის საღიდა წაიყვანეს... წასვლისას მან ერთი გადამოხედა, თავი გაიქრია და...

შუალამე გადასული აყო, როცა მოხუცი ცოლ-ქმარი უცნობის შესახებ ლაპარაკობდნენ.

მთლიან დღეებში და ახლოვდებოდა გაზაფხული. ერთხელ საუბრის დროს ერთმა თანამოსამსახურემ უთხრა დანიელს: „ხედავს განსამართლებენ შენს შვილს“.

— საიდან იცი? — ჩუმად შეეცითხა მოხუცი.

— გაზეთებში სწერია.— მიუგო მოსამსახურემ.

იმავს საღამოს დანიელს თავის დედაკაცთან საიდუმლო საუბარი ჰქონდა, ამის შემდეგ ის წავიდა მმართველთან და სთხოვა მიეცა მისთვის ერთი დღის შევტყუება:

— დედაკაცი მინდა ქალაქში წავიყვანო ექიმთან.— იცრუა მოხუცი.

მოგორ დილით, მოხუცი ცოლ-ქმარი გაუღდა გზას ქალაქისკენ.

7.

სასამართლოს დარბაზი ხალხით იყო სავსე. მოხუცი კერესტენი და მისი ცოლი

მხრებით ერთმეორეს მიყვროდნენ და დროგაშვებით გადაუჭრებლად ხელმე ერთმანეთს, დედაბერი აკანკალებული თითებში ნერვიულად ქმუჭნიდა ცხვირსახარს, ხოლო მოხუცი კერესტენი კი თვალს არ აშორებდა „შვილს“.

სასამართლოს პროცესში მათ გერაფერი გაიგეს, სწავლელები ხმარობდნენ მათთვის გაუგებარ სიტყვებს, ისინი გაერკვენ საქმის ვითარებაში მხოლოდ მაშინ, როცა „შვილი“ დაილაპარაკა. მისი სიტყვებიდან მოხუცმა გაიგო, რომ ეს უცნობი ახალგაზრდა კაცი რუსეთშია ჩამოსული: ღარიბი, მშრომელი გლეხკაცობის შესაყვამირებლად და ასაჯანყებლად. ახალგაზრდა კაცი ხმამაღლა ლაპარაკობდა და ყოველ სიტყვას გამოსთქვამდა მარტივად და გასაგებად.

მან სთქვა, რომ არ ნაფელობს ჩადენილ საქმის გამო; ცინიდან ის ცუდს არაფერს ხედავს მემშულებებისა და ბანკირების მიერ გაქვალტყავებული ხალხის სამსახურში, მან ისიც კი სთქვა: „მე გავაგრძელებდი ჩემს მუშაობას, რომ არ დავეპატიმრებოდი, მაგრამ ასე, თუ ისე, მინც განვგრძობ ჩემს მუშაობას“. მოხუცი კერესტენს თავის სიტყვებში არ სძენია ასეთი სიტყვები, ამიტომ ის სულგანაბული უსმენდა ახალგაზრდა კაცს და გულში ინერგავდა მის ნათქვამს.

— ჩვენ გვინდა, ამბობდა „შვილი“— ისეთი სახელმწიფო და ისეთი წყობილება, რომლის მართვა-გამგეობის შესაქვობა ხელს ექნება მშრომელ ხალხს, მუშებს და გლეხებს. ეს იმით, რომ არ არის არავითარი განსხვავება მუშებსა და გრაფების მანულებში მომუშავეთა შორის: ურთიერ და მეორეც მონა მდღერების... ჩვენ გვჯერა, რომ ხუტები და კანონები ეცრდებიან მათ მონობის უღლისაგან.

ის ლაპარაკობდა განუწყვეტილად, დანიელი კი ხედავდა, თუ როგორი ზოხილი უყურებდნენ მას მოსამსახურენი, უანდარბები და მოხულები. მოხუცი ისევ სულგანაბული უსმენდა მოსაუბრეს.

— თქვენ შეგიძლიათ დავეპატიმროთ და საპრობილემო ჩაგვყაროთ, თქვენ შეგიძლიათ ამოგველიტოთ და ფიზიკურად გავგანადგუროთ, მაგრამ განსოვდეთ, ჩვენ ვიპოვეთ ქეშპარტი და უტყუარი გზა— ხალხისკენ, ჩვენ მას გავყვებით ბოლომდე. ჩვენ აღმოვაჩინეთ გზა მემშულებების და ბანკირების მიერ დახეჩავებულ და დამონებულ მუშათა და გლეხთა მსახურისკენ, ამ უკანასკნელებმაკ იპოვეს ჩვენსკენ მომავალი სწორი გზა...

ის ოდნავ შეჩერდა და მერე ისევ განაგრძო:—ნუ ეყრდნობთ ხალხს სიბრძნავს, მათ უფიქრებს და გაუნათლებლობას: მის სულ ჩქარა მოედება ბოლო. ნუ ეყრდნობთ უანდარბების და საპრობილემებს. საქმარისთა უზნიშვნელო ნაპერწყალი რეკლამისთვის უდიდესი ხანძრის ასაფეთქებლად.

„შვილს“ 15 წლის კატორღა მიუსაჯეს, დარავნებ წამოვდნენ. „შვილიც“ თან აჰყვა მათ. ამ დროს წამოვდა დანიელ კერესტენი, ის გაემართა შუა დარბაზისკენ, მივიდა „შვილთან“, ორივე სხლი დაადამხრებზე და რაღაც წასტროლა; მოხუცის სიტყვა არაკის არ გაუგია.

როცა მოხუცი უზნიშვნელოდნობდნენ ქალაქის გარეუბანში მათ შემოხვდათ მიწის მთხრელი გლეხების ერთი ჯგუფი, ისინი რაგზე ჩამოსმდარბიყვნენ გზის პირად, თხრილიდან ამოყრილ მიწაზე, დანიელიც მიუჯდა მათ და სთქვა:

— ცხელი ზაფხული იქნება!

ტყაბუტებთანმა, ქერა ყმაწვილმა, უპასუხა: „ზოგისთვის ცხელი, ზოგისთვის— კიდევ თბილი“.

— მე ახლა მოუხმინე ერთ კაცს, რომელიც...

— მე ახლა მოუხმინე ერთ კაცს, რომელიც...

— მე ახლა მოუხმინე ერთ კაცს, რომელიც...

— მე ახლა მოუხმინე ერთ კაცს, რომელიც...

— მე ახლა მოუხმინე ერთ კაცს, რომელიც...

— მე ახლა მოუხმინე ერთ კაცს, რომელიც...

იცი, თუ არა თქვენ, შეგებინდა თქვენთვის ამის შესახებ?

— ორმა, თუ სამმა გლეხმა თავი წამოაყვია და თვალბში მიამჩერა დანიელს, ქერა ყმაწვილი წამოვდა, მიუახლოვდა დანიელს და ცნობისმოყვარეობით ჩააცქერდა.

— ასეთი საქმეების შესახებ, მოხუცი, ჩემად ლაპარაკობენ.

— იგი გვერდით მიუცოცდა დანიელს და ყურში წასტროლა.

— თუ გინდა მოვილაპარაკოთ, შაბათ საღამოს ქარის წისქვილთან შევიდეთ და იკითხე მეტლვე კონტუ.

გლეხები წამოვდნენ და სხვადასხვა მიმართობის დანიშლნენ; ქერა ყმაწვილიც გაუღდა გზას.

ქერა ვერ მოასწრო რამდენიმე ნახიჯის გადაღება, მოხუცი შემოტრიალდა და მიძახა:

- მამ, ვიკითხო, კონტუ, არა?
— დიას, კონტუ!
— ძალიან კარგი!

8.

განთიადისას, როცა მზის ცხოველმყოფელი სხივები წითელ-ყვითელ და ლურჯ ყვავილთა კონებად გადაეფრქვა ველებს, დანიელმა ნახიჯი გამოდგნა ველად, ის თავის მოტლეპილ თავს იბანდა დილის თეთრი შუქის ნიაღვარში, ხოლო შიშველი ფეხებით მიუხედავად იდგა უცარი და წინწკლულ ბალახში. საერთაშორისო ომის ინვალიდი და სამოცდახუთმეტე პროცენტით შრომის უნარს მოკლებული მენახირე ზელენკა შემოხვდა წინ და მგვირცხლად მიძახა მოხუცს: „დღლა მშვიდობისა“.

— რამდენი წლისა ხარ, ბაბუა დანიელ? შეეცითხა მენახირე.

— მოხუცმა ზანტად ასწია ხელი და კეფა მოიქექა.

— სამოცზე მეტის!..

— სამოცი!.. ჩაიციხა მენახირემ, — ამბობენ, რომ შენ არც თუ ისე მოხუცებული ხარ... — როგორი თუ არა?..

— თუ კი კაცს შენს ასაკში „შვილი“ შეეძინება, ცხადია, მოხუცებული არაა.

დანიელმა იქნეულად გადახედა ახალგაზრდას, მაგრამ მოსაუბრის სახის გამო მეტყველება იძენად სანდომიანი და გულმუხურე იყო, რომ მოხუცი დამშვიდდა. ზელენკა მახლობლად ქუჩიდან ჩამოვიდა და დანიელს გვერდით, კუდიდან ნელი გამოაძრო დაქმუჭილი პაპიროსი და გაბოლა.

— აი, რა მდგომარეობაა იმ „შვილის“ შესახებ... გეცემენ უანდარბები, გამომიძიებლები, პოლიციის მოხელეები, მაგრამ „შვილი“ მინც შენი არ არის.

— ჩემი „შვილი“ არ არის ის,— სთქვა მოხუცმა, ნელა ჩაახველა და ისევ განაგრძო, მაგრამ გაიწვია არ ენანობ.

— ჰა, ჰა, ჰა,— გაიციხა ზელენკამ, — არ ნანობ? სცემენ და არ... ის წამოვდა და სერიოზული სახის გამომეტყველება მიიღო:

— იცი, ბაბუა დანიელ, რა უნდა გითხრა? ეგრე უნდა, არ რა გაცქეს სანანებე... ბოლოს და ბოლოს ის შენი შვილია. ჩემი შვილი, და საერთოდ ყველა ჩვენთავანის შვილია...

მან გახვდა ნახიჯს, რომელიც სოფლის საზღვრამდე მისულიყო, ერთი ლაზათიანად გადაავთრთხა და ვიღრე წავიდოდა, დაატანა:

— შაბათ საღამო არ დაგაფიყდეს! დანიელმა შეხედა ყმაწვილს, მის ეგრავტრი გაეგო.

— ამანაც იცის!

თავი გაიქრია მოხუცმა და კანტორისა...

...

...

...

...

თველისათვის ხბოების ავადმყოფობა; მმართველი მაგიდას უჯდა და თვალაუღებელი უპასუხა:

— შეატყობინე ბეთაალს!

ბეთაალი სოფელში ცხოვრობდა.

დანიელი წავიდა მოსაყვანად; გზად ჩაუარა ქარის წისქვილს და ცოტა ხნით შეჩერდა. დანიელს მეეტლე კონტუ იქ დაუხვდა, იმათ კარგა ხანს ისაუბრეს: ამინდის, მოსავლისა და სხვა მტკივნეულ საკითხებზე; საუბრობდა მხოლოდ მოხუცი დანიელი, ვინაიდან მეეტლე ცივი და უხეში მეეტლე მჭერმეტყველი არ იყო; ის მხოლოდ უსმენდა მოხუცს.

— ჩამოვუვლო, თუ არა საუბარი იმაზე? — ეკითხებოდა თავის თავს დანიელი.

მეეტლე ალაგებდა ფქვილის ტომრებს და არავითარ ხალისს არ აჩენდა საუბრისადმი.

დანიელი იჯდა ერთი-მეორეზე დაწყობილ აგურზე და ხელში ათამაშებდა ჩალის ღეროს, ახედა ცას და ცოტა ხნის სიჩუმის შემდეგ ისევ ავადმყოფ ხბოებზე ჩამოავლო ლაპარაკი, მეეტლე სდუმდა...

— ახლა მე ბეთაალთან წავალ,— ორკოფულად წარმოსთქვა დანიელმა.

მაღლა ხმაურობდნენ წისქვილის ფრთები, უბრავედა ძლიერი ქარი, დასავლეთიდან მოიზღავენბოდნენ დრუბლები.

დანიელმა ვერ დასძლია თავისი ცნობის-მოყვარეობა და იკითხა:

— რა იქნება აქ შაბათ საღამოს?

კონტუ, რომელიც ალაგებდა ფქვილის ტომრებს, შემობრუნდა და დაუყვირა მოხუცს:

— ვინ გითხრათ თქვენ, რომ აქ რაღაც იქნება.

დანიელმა დაასახელა ქერა გლეხი; გლეხის დასახელებაში მეეტლე დააშოშმინა, ის ისევ თავის სამუშაოს მიუბრუნდა; რა-ნოღდენიმე წუთის შემდეგ მეეტლემ უთხრა დანიელს:

— თუ კი მან სთქვა... ისე, პურმაროლი იქნება, ან სხვა რამე, რა ვიცი, ეშმაკმა დალაზბეროს.

9.

შაბათ საღამოს დანიელმა ჩაიცვა ძველის ძველი „სადღესასწაულო ფიჯაკი“, დაიხურა შვილის განიერი ქუდი, ფეხზე კი ჩექმები ჩაიცვა. დედაბერიც გამოეწყო.

თორენი ისე იყვნენ ჩატუღნი, თითქოს მუხრზე წასასვლილად გამზადებულანო.

ისინი კარგი მანძილით იყვნენ დაშორებული ბატონის მამულს, როცა დანიელმა შენიშნა, რომ დედაბერს ჰქონდა განიერ ცხვირსახოცში გამოხვეული სახარება:

— რად ვინდა სახარება? — იკითხა დანიელმა.

დედაბერმა ვერ მისცა დამაყმაფილებელი პასუხი და გაჩუმება ამჯობინა.

როცა დანიელმა პასუხი ვერ მიიღო, თავისთვის ჩაილაპარაკა:

— რა საჭიროა აქ სახარება?

— რამე ხომ უნდა გეჭიროს ხელში? — სთქვა დაბოლოს დედაბერმა, — მე არ შემიძლია ცალიერი ხელებით სიარული, — უყმაყოფილოდ დაატანა მან.

— განა სახარებამ იპოვა გზა ხალხისაკენ. სად იყო შენი სახარება მაშინ, როცა პოლიციელი უწყალოდ შეცმდა.

კიდევ მცირედი მანძილი გაიარეს, მოხუცი დანიელი ისევ შეჩერდა.

— მე არავითარი სახარება არ მჭირდებოდა. უხსოვარი დროიდან არსებობდნენ ეკლესიები თავისი ლოცვანებით, მაგრამ რა გააკეთეს საწყალი ხალხისათვის. მიპასუხე, როხალ, რა მიიღეს მისგან ღარიბ-ღატაკებმა?

დედაბერი სდუმდა.

— სიკრუტი!... სიყალბე!.. გაიძვრობა!.. პირობითობა და მლიქვნელობა, — განაგრძო დანიელმა — ასისხლიანებული ცხვირპირი, შიმშილი, კლეკი... სახარებამ გზა იპოვა მემამულეებისა, სასამართლოს მოხელეების, მდიდრებისა, და არა დანიელ კერესტენისაკენ.

მოხუცმა ისევ განაგრძო ხრინწიანი ხმით:

— მხოლოდ ერთმა უანდარმმა იპოვა გზა ჩემსკენ.

— რომელმაც გცემა, არა? — შეეკითხა ცოლი.

10.

მეეტლე კონტუ წისქვილის წინ იჯდა და მზისუბირას სწიფქნიდა. დანიელი და მისი ცოლი უკვე მოხსლოვებოდნენ წისქვილს, მაგრამ მეეტლე კონტუ ყურადღებას არ აქცევდა მათ, თითქოს არ შეუ-

მჩნევია ისინი და მზისუბირას სწიფქით იყო მარტო დაინტერესებული.

— აი, ჩვენ მოვედით, კონტუ!

— მარჯვნივ აყევით კიბეს!

შით იჯდა ორი კიშვრგვლი ქალიშვილი, ახლად ჩამოსული ქეწქეწიანი თმისანი გლეხი და მუდამ მზიარული ინვალიდი — ზელენცა.

დანიელმა ქუდი მოიხადა და მიესალმა იქ მყოფთ.

მისმა ცოლმა დაბლა დაჰხარა თავი, ქერათმიანმა ყმაწვილმა ადგილი დაუთმო მათ და მიიპატიუა:

— იყავით ისე, როგორც ამხანაგებში ხართ ხოლმე... თან ღიმილით დაატანა:

— აქ უანდარმები არ არიან!

— ასეც უნდა იყოს! — წარმოისთქვა დანიელმით დანიელმა და ცოლს მიუჯდა.

დამსწრეები ნელი ხმით ესაუბრებოდნენ ერთმეორეს. არავინ თამბაქოს არ ეწეოდა, საერთოდ სუფევდა რაღაც სადღესასწაულო სიჩუმე და სულიერი განწყობილება. გლეხი ქალები სახის დინჯი გამოემტყველებით დასჯეროდნენ სივრცეს.

წამოდგა ახალი მეწისქვილე, ქერათმიან გლეხთან ერთად მივიდა მაგიდასთან, ჩექმის ყელიდან ამოაძრო მწვანე წიგნაკი და გადასცა მას. ქერა გასწორდა; წინ, მაგიდაზე დადო გრძელბეწვიანი ბუხარის ქუდი, რომელიც ცოცხალ ცხვარს მოგავონებდათ, მიიხედ-მოიხედა და სთქვა:

— დავიწყობ, ამხანაგებო!

დანიელმა შეაშრნია, რომ დამსწრეები ნელ-ნელა დგებიან. დანიელმაც მიბაძა სხვებს, და როცა ყველა ფეხზე იდგა და შესცქეროდა ორატორს, მან — გარკვევით წარმოსთქვა პროლეტარული ჰიმნის პირველი ბწყარი:

„ალაღქ, მშვიერო წამებულო“...

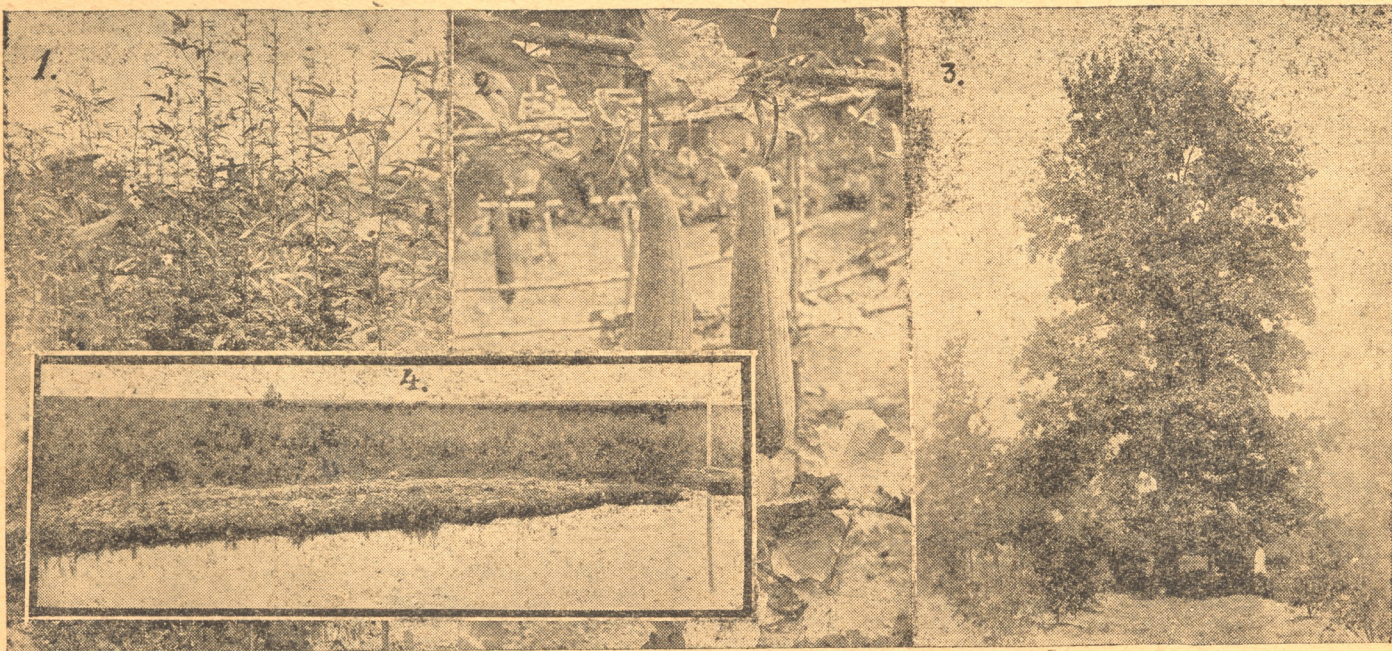
სხვებმა განიერეს.

ამის შემდეგ დამსწრენი დასდნენ და მყუდროებით მოცულ ოთახის კედელთა შორის ქერა მეწისქვილის პირით ალაპარაკდა ლენინი.

11.

ეს იყო დანიელ კერესტენის პირველი დასწრება პარტსკოლაში. დანიელი სრული 62 წლის იყო.

თარგმანი: კოლიო აბრამიანი.

ტანინიკური კულტურების გავრცელება საქართველოში

სურათზე — 1. კენაფი კოლხეთის საცდელი სადგურის ფოთის პუნქტზე. 2. ლიუფა (იქვე). 3. „ლირიოდენდრონ“ (იქვე), ამ ხის მერქანს სხარობენ სხვათაშორის, ჰაეროვანების პროპელენტისათვის. 4. საკოლმეტიაციო ნაკეთის ნაწილი.

„კ უ ზ ნ ე ც კ ს ტ რ ი“

სკვნეცკის ქარხნის საამქრო ყოველდღეაღიღებს ბრძმეღებისათვის კოჭსის დამზადებას. სურათზე—კოჭის საამქროს პირველი ბატარეა.

ბავშვის შრომა კაპიტალისტურ ქვეყნებში

ზვიტია რიბი—ბავშვის შრომა უფროდღეში 12 საათს. შემდეგ სურათზე—6 წ. იაფია მოზრდილის შრომაზე, ამიტომ კა-უპატრონო ბავში თავისი 2 წლის ძმით პიტალისტები ფართოდ იყენებენ ბავშვის შრომას. მესამე სურათზე — მექიკაში შრომას. განსაკუთრებით გამოყენებულია აგურის ქარხანაში მომუშავე ბავშვები. ერთ ბავშვის შრომა აგურის და საფეიქრო. მრეწვერთი სახლი ბერლინის ახლოს სადაც სცხოველობაში. სურათზე—ბავშვი რომელიც ატარებს ანკის ბავშვებს.

ბანაკის მიერ მოწყობილი ინსტენირობა ბურჟუაზიის ანტიპროლეტარულ ტერორთან დაკავშირებით; 7 წლის გავითის გამყიდველი ნიუ-იორკში; უპატრონო ქუჩის ბავშვები; ბავშვი რომელიც ატარებს ანკის ბავშვებს.

ნაწილები „სპილენძის მხედრიანი“

იგი, უდიდეს ფიქრებით სავსე, როგორც მთა მთაზე, ტალღების თავზე იდგა უდაბურ ნაპირზე მარტო და გაშლილ სივრცეს ხედვით სერავდა.

წინ კი მდინარე, დიდი და ფართო, მიშხუოდა და დინჯად ღელავდა; მივ ერთად-ერთი ცურავდა ნავი, უღარიბესი და საცოდავი;

და ნაპირებზე, ჭაობთა შორის, მოსჩანდა აქა-იქ ქოხები შავი, საწყალ ჩუხონელთ თავმესაფარი; და ტყეც, ჭაობს რომ მკერდზე მიპკროდა, მზის სხივთ უცნობი, ნისლით ნაფარი, ხმაურობდა და...

ის კი ფიქრობდა: „ზ დ მეზობლის ჯიბრის უფლებით აქ ჩაეყრება დიდ ქალაქს ფუძე.“

რაც შეიძლება ჩქარა და უცებ და დღიდან შვედთა დავემუქრები, ბუნებამ ჩვენში ძალნი აჯარა, რომ ევროპისკენ გაემქრებინა და დავდგეთ ზღვასთან უდრეველებით აქ ყოველ მხრიდან, ტალღებზე რყევით,

გვეწვივა გემი, იალქნის რხევით, — და ვიხეივებთ სივრცეზე შვებით“.

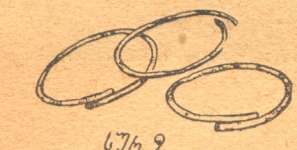
თარგმანი **მ. რუსაძისა**.

ბამკირეთის სიძველენი

ბამკირეთის, რაიონში, შუშის ქარხნის მიდამოებში, მდინარე კარასუს მარჯვენა ნაპირზე, ახალი გზის გაყვანის დროს სრულიად შემთხვევით იქნა აღმოჩენილი ძველი დროის სამარეები და მეც საშუალება მქონდა მათში აღმოჩენილი ინვენტარი დამეცვა, აღმეწერა და საქართველოს მუზეუმში ჩამომეტანა. სამარეები რიცხვით სამი იქნა აღმოჩენილი. ამ სამი სამარედან ყველაზე უფრო საინტერესო ერთი პატარა სამარე აღმოჩნდა, რომელიც ფიქალი ქვებით იყო ნაშენი და მიწის ზემო პირს 70 სანტიმეტრით დაცილებული. როგორც ეს სამარე, აგრეთვე სხვა ორი სამარეც, ქვის ყუთის ტიპის სამარეებს ეკუთვნის, რომლების მაგვარი ძველ დროში სხვადასხვა ტიპის სამარეებთან ერთად ფართოდ იყო გავრცელებული ამიერ-კავკასიაში. სამარეს ერთი თავი ვიწრო ჭონდა, მეორე — კი ფართო; ვიწრო თავით სახრეთისაკენ იყო მიქცეული და შესაძლოა მიცვალებულის თავიც ამ მხარეზე იყო მიმართული. სამარის სიგრძე 80, სიგანე 38 და სიმაღლე 60 სანტიმეტრია, ხოლო ფიქალი ქვების სისქე 15 სანტიმეტრამდის აღწევს. სამარეში არავითარი ადამიანის ძვლები არ აღმოჩნდა, მხოლოდ დანაცრული ძვლების ნიშნები კი ბლომად და თვალსაჩინოდ იყო გასარჩევი. უნდა ვიფიქროთ, რომ სამარეში ბავში იყო მჯდომარე ან მოკრუხნულ მდგომარეობაში დამარხული. ამას მოწმობს, როგორც სამარეს ზომები, აგრეთვე სამარეშივე აღმოჩენილი მეტად პატარა სამაჯურები, რომლების დიამეტრი სამს სანტიმეტრს არ აღემატება. მჯდომარე ანუ მოკრუხნული პოზით მიცვალებულის დამარხვა, ეს ის დამარხვის წესია, რომელიც სულ უძველესი დროიდან (ქვის ხანიდან) იყო გავრცელებული სხვადასხვა დამარხვის წესებთან ერთად და დღესაც არის

სურ. 1

სურ. 2

შერჩენილი მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხეში.

სამარე ნახერად მიწით იყო სავსე და ეტყობოდა, რომ ეს მიწა ჩანაჟონი წყლით იყო საღარში ჩატანილი და არა მიცვალებულის დამარხვის დროს ჩაყრილი.

როდესაც სამარის მიწა დიდის სიფრთხილით მეტად თხელ ფენებად ავიღეთ და სამარე მიწისგან სრულებით გაჯანთავისუფლეთ, ჩვენს წინ შემდეგი სურათი გაიშალა: სამარეს თავში ჩადებული იყო დიდი ზომის თინის ჯამი (სურ. 1) ჩამოტეხილი ნაპირით და მის გარშემო კი ხუთი ცალი პატარა ზომის სამაჯურები (სურ. 2), რომლებიც წარმოადგენენ განსნილ რგოლებს ერთი მეორეზე თავებ-შექცეულს. ჯამის მახლობლად სამარის შუაგულში გამოჩნდა თინის პატარა ფიალი (სურ. 3), მის მახლობლად —

სურ. 3

სურ. 4

„სარკმლიანი ურნა“ ანუ სარკმლიანი თინის ჭურჭელი, რომელსაც ობსიდიანის ნამტრევეები აქვს ჩასმული ორ ადგილას: ერთი ძირში (სურ. 4) და მეორეც კედელში ძირისკენ ახლოს (სურ. 5). ამგვარ ურნებს გერმანელი არქეოლოგები „ფენსტერურნენ“-ს უწოდებენ და არქეოლო-

გიურ ლიტერატურაში მათი რიცხვი ცოტა არის ცნობილი, თუმც მათს შესახებ საკმაო და დიდად საყურადღებო გამოკვლევებია დაწერილი.

„სარკმლიანი ურნას“ გვერდით სამარეში აღმოჩნდა ორი ცალი მეტად მოკლე ყელიანი, დიდპირიანი და ფართო მუცლიანი დოქი (სურ. 6), რომლების კედლებზე გარკვევით ემჩნევა პარალელურად მიმდევარი ამოღარული წრეები. ყველა ზეობდ ნახსენები თინის ჭურჭელი შავი ფერისაა, მორგებუა ნაკეთები და მშვენივრად გამომწვარი. სამარის შუა გულში აღმოჩნდა აგრეთვე ერთი და იმავე ზომის და ფორმის ექვსი ცალი ბრინჯაოს ნივთი (სურ. 7), რომელსაც სამკაულის დანიშნულება უნდა ჰქონოდა.

სურ. 5

სამარის მთლიან ინვენტარიდან განსაკუთრებულ ყურადღებას იპყრობს „სარკმლიანი ურნა“, რომლის მაგვარი ჯგერჯგობით მხოლოდ რამოდენიმე ცალია აღმოჩენილი ამიერ-კავკასიაში და და რომლის გარშემო აზრთა სხვადასხვაობა არსებობს მეცნიერებაში. დოგიერთი მეცნიერების აზრით ეს „სარკმლიანი ურნები“ დაკავშირებულია მზის კულტთან („სინაღლის ღმერთთან“), ზოგის აზრით კი ჭურჭელში ჩასმული ობსიდიანის ნამტრევეები მხოლოდ სილამაზის დანიშნულება ემსახურება. უფრო სწორი უნდა იყოს

სურ. 6

მეცნიერთა აზრი, რომლებიც „სარკმლიანი ურნას“ მიცვალებულთა კულტს უკავშირებენ, მაგრამ თუ რა მოტივები ამოძრავებდნენ პირისუფლებს, როდესაც მიცვალებულს საფლავში თან ატანებდნენ ამნაირ ჭურჭელს და ან რა მიზნით სვამდნენ ობსიდიანს ჭურჭლის ძირში ან კედელში, ეს საკითხი კი დღესაც აუხსნელი რჩება და ითხოვს სპეციალურ კვლევა-ძიებას.

რაც შეეხება სამარის ქრონოლოგიურად დათარიღებას, ეს საკითხიც დიდად სადაოა. აღვნიშავთ მხოლოდ, რომამიერ-კავკასიაში აღმოჩენილი „სარკმლიანი ურნები“ ქრონოლოგიურად სხვადასხვა დროით განისაზღვრებიან (2500—500 წ. ჩვენს წელთაღრიცხვამდის). ჩვენს მიერ აღმოჩენილი სამარე, მაშასადამე „სარკმლიანი ურნაც“ უნდა დავათარიღოთ მეცამეტე საუკუნით

სურ. 7

ჩვენს წელთაღრიცხვამდე. ყოველს შემთხვევაში ამის შესახებ ლაპარაკობენ, როგორც თვით სამარის ფორმა, დაძარხვის წესი აგრეთვე თინის ჭურჭლის ფორმის დამუშავება.

უცხოეთის ფოტო-ქრონიკა

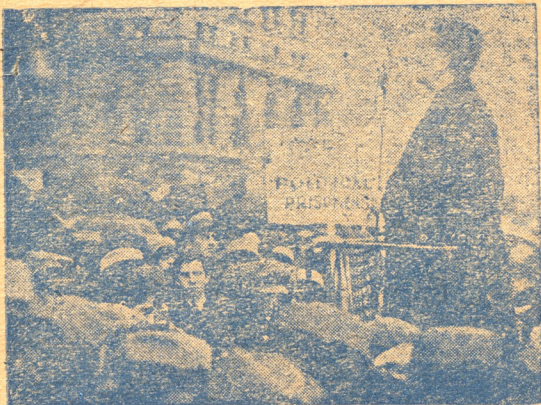
ი ა ვ რ ი ი ს ტ ი კ ი ნ ა

იპონიის იმპერიალიზმის ლოკვა-კურთხევით შექმნილ „დამოუკიდებელ“ მანჯურის მხარეთელი პუ-ი (ხის).

კლასობრივი ბრძოლის ფრონტზე

ნიუ-იორკში გაიმართა უმუშევართა დიდი მიტინგი. სურათზე — უმუშევართა მიტინგი. პლაკატზე სწერია „განათავისუფლეთ ყველა პოლიტპატიმრები“.

„ღვთის ხახლს“ პოლიცია იცავს

ჯერ კიდევ შარშანწინ საპირველმისოდ დემონსტრაციების შიშით ნიუ-იორკის არქიტივისკოპოსმა კარდინალმა ვაიასმა ეკლესია დასაცავად ჩააბარა პოლიციელებს. როგორც სურათიდან სჩანს, მაშინ ეკლესიის დასაცავად საკმაოდ იყო ორი პოლიციელი. რამდენი პოლიციელი დასკირდებოდა კარდინალ გაიასს წრფელს, როცა ეკონომიური კრიზისის გაღრმავების წყალობით საპნის ბუშტივით

ნო ს კ ი კ ა მ ა მ ო ო ი ლ ი ა რ ი ე ნ ე უ ლ ი

გერმანიის მუშათა კლასის ჯალათი, გერმანიის რევოლუციონერების კონსტრუქციული „როგორც სიამაყით უწოდებს თავის თავს“ ნოსკე-ნა-რაუსენი-ნის წინააღმდეგ გამოვიდა პოლიციელთა კრებაზე და სხვათაშორის განაცხადა.

„ჩემს წინაშეა ათასამდე კაცი, გამოწვევითი ფოლადისებური დისციპლინით, მშვენიერად შეიარაღებული მომზადებული ბრძოლისათვის. ათასი თოფიდან, რომელთა ლულით შეუძლია ისარგებლოს ყველას, ვინც ოცნებობს ძალაუფლების ძალით დაპყრობაზე, შეიძლება არა მარტო გასროლა, არამედ მოხვედრებაც“. ცხადია, რომ ბ-ნ ნოსკეს მუქარა მიმართულია რევოლუციონერული მუშების და არა ფაშისტების წინააღმდეგ, რომლებთანაც ის მეგობრულ კავშირშია.

გერმანულ ჟურნალის „ა. ი. ც.“ რედაქცია ათავსებს რა ამ „მონტაჟს, ასეთ შენიშვნას უკეთებს მას:

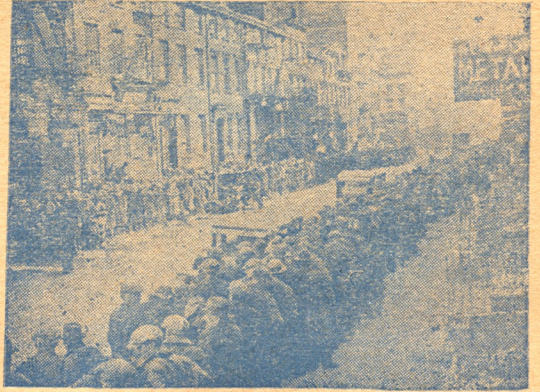
„ეთხოვთ არ აურიონ ბ-ნი ნოსკე არც ვიღაცემ მუორგესთან და არც ჰიტლერთან. ის იყო, არის და იქნება „პატიოსანი“ სოციალ-დემოკრატი“

მართი თეფში „სუფის“ მოლოდინი

ეკონომიური კრიზისი კაპიტალისტურ ქვეყნებში შეუჩერებლად ვითარდება. ზედი-ზედ იზურება ახალ-ახალი ფაბრიკა-ქარხნები, მილიონები რჩებიან უბინოთა და ულუქმპუროთ.

სურათზე: უმუშევართა რიგი, რომელიც დილიდან დგას, რომ ერთი თეფში მღვრიე „სუფი“ მიიღოს საქველმოქმედო ორგანიზაციისაგან.

მარცხულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის წინააღმდეგ

ინგლისის იმპერიალიზმი ცდილობს „ინდუსტრების საბელმწიფო აპარატში მიზიდვის გზით“ იბრძოდოს ეროვნულ-განმანათავისუფლებელი მოძრაობის წინააღმდეგ, რომელიც სულ უფრო იზრდება ინდუსტრების შორის სურათზე — პოლიციელთა პირველი კალთა ბათალიონი ინდოეთში.

9/73

ქართული
ბიბლიოთეკა

